

slovenski čebelar

SLOVENSKI ČEBELAR

GLASILO ČEBELARSKIH ORGANIZACIJ
SLOVENIJE

Št. 9—10

1. september 1975

Leto 77

VSEBINA

Ivan Krajnc: Čebelarjeva opravila v septembru in oktobru	287	Ivan Krajnc: Kako sem zdravil zlato žilo	318
France Guna: Krmljenje v čebelarstvu	290	I. Zunko: Nekaj o preprečevanju ropanja	319
Jože Resnik: Časi se spreminjajo	292	NOVICE IZ ČEBELARSKEGA SVETA	
Ing. A. Stuhec: Zanimanje za semensko ajdo spet raste	295	K. Pirc (D. L.): Nekaj zanimivosti o čebelarstvu v LDR Koreji	320
Ing. L. Sevcik (pr. D. L.): Pomen cvetnega prahu za čebele	296	J. Mayer: Kristaliziranje medu	321
France Guna: Red v čebelnjaku	298	D. L.: Vzreja matic kranjske pasme v CSSR	321
Nikolaj Györfi: Čebelarstvo in slabe pašne razmere	301	Stane Sajevec: Čebelni vosek in številke	321
Dr. Leon Kocjan: Raziskave medu na ostanke antibiotikov	302	Amorfa	322
Ing. Franc Sivic: O opazovalni službi za gozdno medenje	304	Čebelarsko pašne zmogljivosti Sovjetske zveze	323
Julij Mayer: Čudovite mrežaste čebelje oči	309	Kratko poročilo s četrte redne seje upravnega odbora ZČDS	325
Dr. L. Danilov: Zdravljenje s čebelnim strupom	311	OSMRTNICE	
IZ POPOTNE TORBE MLADIH ČEBELARJEV		BILTEN MEDEX exp.-imp. — d. e. kooperacija	305
Ing. Ludvik Klun: Osnove čebelarjenja v nakladnih panjih	313	Čebelarjem je potrebna pomoč	305
Julij Mayer (pr.): Osemenjevanje mladih matic	315	Mg. ph. Janez Kromar: Domača zdravila iz medu	307
IZKUŠNJE IN PREIZKUŠNJE NASIH ČEBELARJEV		Opozorilo zbiralcem propolisa	308
Avguštin Trojer: Moje izkušnje	318		

List izhaja vsakega 1. v mesecu. Člani, ki plačujejo letno članarino 70,00 din, ga prejemaajo zastonj.

Izdaja ga Zveza čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva c. 3 II.

Izdajateljski svet: Dušan Svára, predsednik; člani: Ludvik Klun, Franc Magajna, Martin Mencej, Janez Mihelič, Fani Osojnik, A. Marija Sedej, Joško Slander in Janez Terlep.

Uredniški odbor: France Guna, inž. Ludvik Klun, Ivan Krajnc, Martin Mencej, inž. L. Podjavoršek, dr. Nežka Snoj in Joško Slander.

Glavni urednik: Mihelič prof. Janez, odgovorni urednik: inž. L. Klun.

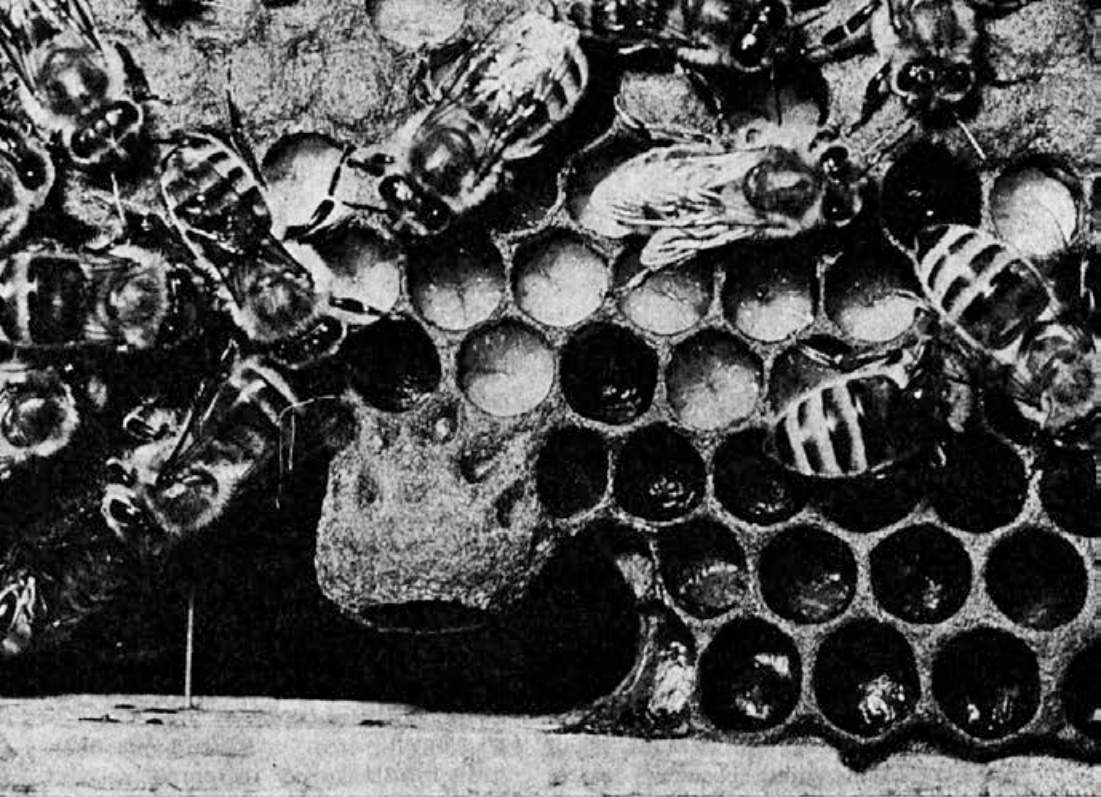
Odgovorni urednik Biltena — Medex — exp.-imp. Maks Gregorc.

Letna naročnina za nečlane 80,00, za tujino 100,00 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje naročnino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. To velja tudi za naročnino. Št. žiro računa pri SDK v Ljubljani, Miklošičeva c.: 50101-678-48636. Telefon: 20-203.

Zunanja stran ovitka delo Vilija Kožarja.

Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo št. 421-1/74 je glasilo oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov.

Tiskala Tiskarna Ljubljana v 6600 izvodih.

Kdor s čebelami skopo postopa, se medu oropa (Ljudski pregovor)

ČEBELARJEVA OPRAVILA V SEPTEMBRU IN OKTOBRU

IVAN KRAJNC

Ce je v mesecu septembru lepo vreme, se lahko čebele mnogo bolje pripravijo na zimo kakor sicer. V tem času ne gre za bero, temveč predvsem za notranjo ureditev prezimovalnega prostora. O septembrski paši skoraj ni govora, ker ta pojenjuje na celi črti.

V septembru moramo končati vsa glavna opravila v čebelnjaku, ter s tem omogočiti družinam, da bodo v redu prezimile. Za vsa ta dela moramo imeti dosti potrpljenja. Temeljito moramo pregledati vse družine tako, da ugotovimo splošno stanje. Na osnovi ugotovitev pri pregledu lahko ukrepamo in takoj odstranimo vse morebitne pomanjkljivosti.

Najprej je potrebno, da dodamo čebelnim družinam mlade matice, kolikor tega nismo mogli že prej storiti. Za to opravilo je sedaj zadnji čas. Vse matice, ki so starejše od dveh let je najbolje zamenjati. Tudi mlajšim maticam, ki se niso dobro izkazale v zaleganju, ne smemo prizanašati. Matice, ki v avgustu pri dobri paši ali dražilnem krmljenju niso obilno zalegale, brez pomišljanja odstranimo in s tem družinam omogočimo potreben razvoj. V tem času uspešno dodajamo matice le v matičnici. Matičnico, zvito iz žične mreže, zamašimo z ene strani s papirjem, a z druge strani s sladkornim te-

stom. Obesimo jo v notranjost gnezda na gornji del sata.

Zdravje čebel je glavna skrb čebelarja. Ob pripravi čebel na prezimovanje moramo biti na to še posebno pozorni in se pri tem ravnati po ustaljenih navodilih naših veterinarskih strokovnjakov.

Sortiranje satja je tudi potrebno delo, če satja nismo sortirali pri točenju. V čebeljem gnezdu je lahko le dobro satje, iz katerega se je izvalilo nekaj generacij čebel. Trotovinno, kakor tudi pokvarjeno satje in starino odstranimo iz panjev, medtem ko damo mlado satje ob gnezdo z obeh strani. Tako razporejeno satje omogoča, da se čebelna družina konec zime in v zgodnji pomladi pravilno razvija. Sele ko nastopi dobra paša na sadnem drevju, bo matica zalegala v mlado satje. Ako bi takšno mlado satje pustili v sredini plodišča, bi napravili veliko napako. Predstavljalo bi oviro, ker je takšen sat mrzel in se ga matica ogiba; tako bi se zalega skrčila na 2 do 3 sata in bi s tem kljub drugim dobrim pogojem bil preprečen normalen razvoj čebelje družine v zgodnji pomladi.

Čebelja družina potroši za prezimovanje in normalen razvoj do glavne paše 15 do 20 kg hrane. Kolikor tega družina ni nabrala, smo dolžni manjkajoče dokrmiti. Super družine v nakladnih panjih potrebujejo 30 in več kilogramov hrane za zimsko zalogo. Tem družinam ni potrebno spomladansko dražilno krmljenje. Za dobro prezimitev in ohranitev vitalne in delavne sposobnosti čebel je odlična hrana cvetni prah in spomladanski med, kakor tudi sladkorna raztopina. Taka hrana nima nobenih škodljivih primesi. Slaba hrana za prezimljenje je mana, poletni in jesenski med, ker imajo ti medovi različne primesi, ki so škodljive za čebelje prebavne organe, povzročajo pa težka obolenja in celo smrt čebel. Takšen med iztočimo in dodamo sladkorno raztopino.

Zgodi se, da imamo v panju zadostno količino hrane za prezimitev, vendar pa družina umre od glada. To se kaj rado zgodi, če med v gnezdu ni pravilno razporejen. Kako mora biti razporejena hrana, se naučimo od čebel v letih, ko je v avgustu in septembru dobra paša, ko čebele zapolnijo plodišča z medom. V tem primeru imajo čebele na 5–6 satih nad zalego sloje medu, ki jo imenujemo medena kapa, drugi sati pa so polni medu do dna. Če porušimo njihovo delo, moramo krmiti tako dolgo, da bodo krajni sati do dna polni. Hrana nad zalego jim služi pozimi. Ko se otopli jim je ostala hrana lahko dosegljiva.

V panjih, kjer prezimujejo čebele v dveh etažah — LR in Fararjevih — izbiro satja prilagodimo panju, a hrano razvrstimo tako, da polne sate postavimo ob strani, po tri v zgornji nakladi in po dva v spodnji na obeh straneh. Sladkorno raztopino dajemo tako dolgo, da bodo srednji sati z gornje strani napolnjeni s pokritim medom.

Krmljenje čebel opravimo do kraja septembra, medtem ko čebelarji obmorskih krajev to delo lahko zavlečejo v oktober.

Krmimo z raztopino 1 : 1 (liter vode na 1 kg sladkorja). Sam ne krmim nikoli bolj gosto, ker sodim, da v naravi dobi čebela redko medecino, ki jo invertira njen prebavni mehanizem. Goste raztopine pa ne more čebela predelati; zato starejše čebelarske knjige učijo zmotno, da moramo za zimsko zalogo dodajati večje količine hrane hkrati in povrh še gosto. Po takšni hrani čebele kaj lahko obolijo. Dokaz, da suhe mane čebela ne nabira, posebno tam ne, kjer na gozdni paši žejaajo za vodo. Čebele, katerim primanjkuje vode, živijo trikrat manj časa. Zato v gozdovih, kjer je le redko dovolj vode, čebele množično propadajo, kar pa ni bilo nikoli npr. v Gorskem Kotaru, čeravno so tam izrazito gozdne paše — Gorski

**Majhna možnost
za zimsko zalogo**

Kotar ima povsod vode na pretek.

Če krmim čebele na zalogo polagoma v malih količinah, največ po liter dobri družini dnevno, si pripravi družina kvalitetno zimnico. Za čas krmljenja pridno prinašajo čebele cvetni prah, ki ga skladiščijo med zalogo hrane za zimo. Razen tega matica zalega do pozne jeseni in stare delavke, ki so nosilci raznih bolezni, se z delom uničijo. Tako stopa čebelja družina z mladimi čebelami in zdravo hrano v zimski čas, ki je za čebele in ves živi svet najtežji.

Praviloma moramo končati krmljenje čebel do časa, ko v naravi ni več nobene paše. Če zunaj ni več paše, so čebele zelo občutljive. Zelo rade stikajo okrog tujih panjev in ropajo. Ko opazimo tuje čebele po bradah, takoj prenehamo s krmljenjem za nekaj dni. Ko se zopet vse umiri, s krmljenjem nadaljujemo. Iz lastnih izkušenj lahko povem, da le nepreviden čebelar sam povzroči ropanje; zato vsako jutro preglej, če ni ostala polita hrana po bradah ali kjerkoli v bližini čebel. Vse lepo pobriši in operi, pa ne boš imel nikoli ropanja v svojem čebelnjaku.

Vendar se zgodi, da pride do ropanja. V tem primeru zapri vse panje za nekaj ur in odpri zadaj vratca panjev. Navadno se že po eni uri vse umiri. Ko se je vse umirilo odpri panje, vendar zoži žrela po moči družine, slabšim družinam zoži žrela bolj, močnejšim pa

manj. Če močni družini preveč zožiš žrela, se bo vznemirila in čebele bodo množično vrele iz panja, kar pa za mir v čebelnjaku nikakor ni dobro. Zapomnimo si, da so brezmatične družine prve žrtve roparic, zato takih družin ne smemo držati v svojem čebelnjaku.

Za dobro prezimljenje družin si zapomnimo, da moramo imeti v panju mlado matico, dovolj zdrave hrane, močno družino in zdrave čebele. Če samo eden od teh pogojev izostane, je polom tukaj, zato slabiče združimo k močnim družinam. Slabičev ne dodajamo slabotnim družinam. Najlažje združimo čebele tako, da nezaželeno matico odstranimo, nato pa vsadimo v gornjo etažo novo družino z mlado matico. Družini ločimo s časopisnim papirjem tako, da se čebele polagoma združijo, ko pregrizejo papir. Štiri ali petsatarje z rezervnimi maticami lahko prezimujemo v mediščih, kjer navadno prezimijo kar dobro, ker dobivajo toploto od spodnje družine. Tudi pri nakladnih panjih lahko prezimujemo rezervne družinice v zgornjih etažah, vendar pri nakladnih panjih dosežemo uspeh le z močnimi družinami. Slabiči so pri nakladnem panju obsojeni na smrt do spomladi, če pa so preživeli, ne pridejo k moči niti v vsej sezoni prihodnjega leta. Torej dobra mlada matica, obilna zdrava zaloga hrane, močna in zdrava družina so pogoji za rentabilno in uspešno čebelarjenje.

KRMLJENJE V ČEBELARSTVU

FRANCE GUNA

Kakor pri vseh domačih živalih, tako spada tudi krmljenje pri čebelah med redna opravila. Četudi so v tem pogledu marsikateri podobnosti, pa so med prvim in drugim vendar močne razlike. Medtem ko je npr. pri govedoreji ali perutninarstvu krmljenje potrebno vsak dan in to celo po večkrat, je v čebelarstvu le občasno, kadar in kakor to vелеvajo vremenske razmere, zdravstveno stanje čebelnih družin, posebno čebelarjevi ekonomski in strokovni cilji, kakor tudi še nekateri drugi motivi. Zato ločimo razne vrste in načine krmljenja.

Prvo in najpogostejše je »krmljenje na zalogo«. Tu je mišljena zlasti zimska zaloga hrane, ob kateri naj bi čebelja družina prebila zimo, tj. dobo dolgo dobrih šest mesecev — od oktobra do aprila naslednjega leta. Ko čebelar v septembru opravi obvezni jesenski pregled, posebno vestno presodi, koliko medu ima v gnezdu vsaka posamezna čebelja družina. Če ga nima 10 do 12 kg, je treba zalogo dopolniti z dodatnim krmljenjem.

To krmljenje naj bi bilo opravljeno do konca septembra, dokler je ozračje še toliko toplo, da čebele še lahko izletavajo. Krmljenje v prehladnem vremenu ima namreč za posledico soparo, ki se v debelih plasteh zgoščuje v notranjosti panja in zelo kvarno vpliva na prezimovanje.

Pokladamo sladkorno raztopino v razmerju 1:1 (na 1 kg sladkorja 1 liter vode). Priporoča pa se tudi nekoliko bolj gosta raztopina. Medu v tej krmi ne dodajamo, ker bi duh po medu kaj lahko privabil roparice. Razen tega pa velja sladkorna raztopina kot najbolj zdrava čebelja hrana za zimski čas, ko čebela ne more izleteti, da se otrebi.

Raztopino nalivamo v različne pitalnike. Za pokladanje pod gnezdo je pri-

merno koritce, v katero naveznemo ustrezno steklenico. Za pokladanje nad gnezdom se v novjšem času uvajajo vedra, ki se namestijo v izpraznjenem medišču na matično rešetko. V AŽ panjih pa se uporabljajo tudi pitalniki velikega formata, ki se od zadaj pritisejo v gnezdu. V tak pitalnik se lahko naliže skoro vso manjkajočo zalogo naenkrat, s čimer si čebelar delo poenostavi. Vendar pa ni dobro, če je porcija prevelika. Prenašanje tekočine iz pitalnika v satje je za čebele toliko napor, da se ob njem zelo izčrpajo. Ker zaradi varnosti pred ropanjem pokladamo le proti večeru, naj bi bil enkratni dnevni obrok torej le tolik, da družina posodo do jutra z lahkoto izprazni. To bi bilo približno 2 kg. Premajhna porcija pa tudi ni priporočljiva, ker se kar nekako porazgubi in tako rekoč nič ne tekne. Čebelar ima več dela, doba krmljenja se zavleče, čebele pa se s takim pitanjem samo dražijo k zaleganju, za kar pa vso hrano sproti porabijo.

Druga vrsta krmljenja je prvi zelo podobna. Razlika je le v tem, da tu ne gre za »dopolnitev« zimske zaloge, temveč le za »zamenjavo«. Po izdatni gozdni paši, kot je bila, npr. v poletju 1974, čebele namreč занesejo gnezdo s hojcem ali kako drugo mano. To pa je za zimo neprimerna hrana, ker se po njej skoro vedno pojavi griža ali celo nosema, ki je zaradi svojega epidemičnega značaja še hujša. Previden čebelar bo torej tak med pravočasno iztočil ter ga nadomestil s sladkorno raztopino.

K tej jesenski oziroma zimski krmi nekateri priporočajo kot preventivno sredstvo dodatek »fumidila« ali cenejšega »fumagilina«, ki veljata doslej kot najbolj učinkoviti sredstvi proti pogubni nosemi. Drugi pa imajo veliko zaupanje v zdravilno moč česna in zato

starejo na 5 litrov raztopine kaka dva debela stroka. Stvar pa znanstveno ni preizkušena in torej tudi ne dokazana.

Tretja vrsta je »spodbujevalno krmljenje«, za katero imamo več izrazov, kot so: dražilno krmljenje, krmljenje na zalego, krmljenje na roj i.p. Smoter tega krmljenja nam dobro pojasni, že navedeni izrazi. Gre za to, da matico, a seveda tudi celotno čebeljo družino spodbudimo k intenzivnejši razmnožitvi zaroda, kar je nujen pogoj zadovoljivega letnega donosa.

Medtem, ko prejšnji dve vrsti označujemo s skupnim izrazom »jesensko krmljenje« imenujemo to vrsto tudi »pomladansko krmljenje«. V poštevek pride namreč zlasti v marcu in aprilu. Z njim hočemo že v zgodnji pomladi dvigniti moč ali živahnost čebeljih družin do take višine, da bodo zmožne učinkovito izkoristiti glavno pašo, ki marsikdaj traja komaj nekaj dni. V starih časih je našim pradedom to krmljenje mnogo pripomoglo do zgodnjih in močnih rojev, ki so se potem na poletni in poznejši ajdovi paši lahko odlično izkazali.

Za to spodbujevalno krmljenje si umen čebelar prihrani že od prejšnje letine nekaj kostanjevega medu, ki ga v ta namen še najbolj s pridom uporabi. Škoda, da je danes ajdovec že taka redkost! Čez ajdovca ga namreč ni.

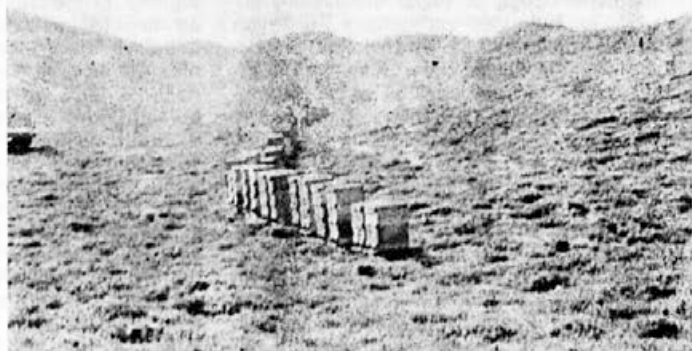
Sladkorna raztopina je v primeri z njim kakor noč pa dan. Če ni drugega, ji moramo dodati vsaj četrtino pristnega medu, da je učinek res spodbuden.

Če je pomlad neugodna, je to krmljenje še posebno priporočljivo, ker z njim čebelar nadomestimo vsaj del tega, kar jim je narava odrekla. Zato krmilni mešanici po možnosti dodamo nekaj peloda, mleka v prahu ali kak drug nadomestek beljakovinske vsebine. Če morda preti izbruh noseče, uporabljamo tudi v tem primeru fumidil ali pa fumagilin.

Pokladamo manjše porcije, a v bolj pogostih obrokih: približno četrt litra vsak drugi dan. Ker so noči še hladne, pazimo, da ostanejo panji toplo odeti. Zato uporabljamo plitva koritca, ki jih potisnemo pod gnezda, panje pa spet dobro odenemo.

Dosti dela in časa pa si prihranimo s krmilnimi pogačami, ki jih polagamo zgoraj na matično rešetko ali pa zadaj med okenca in gnezdo. Pogača je gosto, precej trdo testo, zgneteno v glavnem iz sladkorja v prahu in medu ter nekaterih manj bistvenih dodatkov. Ker se ob njej čebele krmijo daljšo dobo, uporabljamo pogače posebno na oddaljenih stojiščih. Neugodno je le to, ker morajo čebele ob taki »suhi« krmu tudi v slabem vremenu izletavati po vodo, ki jo nujno potrebujejo za zalego.

Najboljše krmljenje
je dobra paša

Janša je za spodbujevalno krmljenje potisnil v panj kar kos medu v satju, s katerim se je v jeseni načrtno založil. Tega načina se držimo deloma še danes. Da je učinek večji, na satu prej posnamemo medene pokrovce. Takega odkritega medu se čebele lotijo s posebno vneto.

Kakor spomladi, tako pa je ta vrsta krmljenja zelo koristna tudi sredi ali h koncu poletja, ko nastopi daljša brezpašna doba. Matica popolnoma preneha z zaleganjem in čebelje družine bi zelo opešale, če jih čebelar na ta način ne bi podprl. V tem primeru pa je seveda potrebna skrajna previdnost, da ne sprožimo ropanja, ki je poleg čebeljih boleznih najhujša nadloga v čebelarstvu. Zato v tem času sladkorni raztopini ne dodajamo nikakega medu, ki bi lahko postal usodna vaba za roparice.

Kadar je v panju mnogo zalege, a dolgotrajno slabo vreme onemogoča čebelam sleherni donos, nastopi nevarnost lakote. V tej stiski ali sili priskočimo čebelam na pomoč s tako imenovanim »zasiljenim krmljenjem«. Pokladamo jim sladkorno raztopino, a to v čim večjih porcijah, tako da je z dvema ali

tremi obroki zadeva rešena. Vsak panj bi moral imeti v času od pomladi do jeseni vsaj pet kilogramov stalne zaloge.

V hudi stiski včasih uporabljamo tudi kar suh sladkor, ki ga nasujemo v koritce. Vendar bolj priporočamo raztopino, ker je dosti bolj podobna naravnemu nektarju in jo torej čebele lažje posrkajo, predelajo in spravijo v satje. Suh kristalni sladkor smatrajo — po človeško povedano, kot neko navlaiko, ki ne spada v panj, ga razmečejo ali posameznega (zrnca) odnašajo iz panja. Dobro je torej, da ga v koritcu močno polijemo z vodo, ker ga gre drugače vedno nekaj v izgubo.

Krmljenje vsestransko zelo ugodno pospešuje rast, moč in delo čebelje družine. To se posebno dobro vidi pri roju, ki smo ga vsadili v novo bivališče. Če smo ga podprli z nekaj obroki sladkorne raztopine, bo v enem tednu zgradil vse satje, a tako lepo, da ga je veselje pogledati.

Zato Janša krmljenje zelo priporoča ter utemeljuje: Čebele ne použijejo nikdar več kakor potrebujejo, drugo shranijo. S svojo marljivostjo pa bodo vse desetkratno povrnile.

ČASI SE SPREMINJAJO

JOŽE RESNIK

Če pogledamo način čebelarjenja pred II. svetovno vojno, bi težko dopovedali današnjim čebelarskim začetnikom, da nam bi verjeli, da smo vse leto shajali pri čebelah brez sladkorja. Sicer nam je bil krmilni sladkor že dostopen, bil pa je denaturiran, zato je bil nekoliko cenejši. Denaturiran je bil zato, da ga ni bilo moč za kaj drugega porabiti. Že v tovarni so ga denaturirali da so več zaslužili, včasih z žagovino, drugič s papriko. Čebelarji so se zato pritoževali zaradi krmilnega sladkorja. Če je bil sladkor denaturiran s smrekovim žaganjem, je bilo še znosno. Kadar je bila sladkorju primešana hrastova žagovina, so čebele množično odmirale. Podobno se je dogajalo s papriko. Čista pa-

prika čebelam ni škodljiva. Včasih je bil papriki primešan paradižnik, tedaj pa so se čebele zastrupljale. Logično je, da so čebelarji zaradi opisanih sitnosti s krmilnim sladkorjem iskali rešitev. To so tudi našli v ljubi prirodi, če so prepeljali čebele tja, kjer je medilo. V splošnem so bila v tistih časih le manjša čebelarstva, do 15 panjev. Redki so bili čebelarji, ki so imeli večja čebelarstva nad 20 panjev. Čebelarji se tedaj po gozdovih še niso dosti ozirali, ker je bilo po polju dovolj cvetlične paše! Kostanj je privabil prve čebelarje iz polja v gozdove. Po polju je bilo tedaj od spomladi do zime cvetoče rastlinstvo. Travniki, njivski plevel in ajda; vse to je nudilo čebelam pašo vse leto.

**Časi se spreminjajo
in z njimi tudi
način čebelarjenja**

Sedaj ni več tako. Kmetovalci že pred cvetenjem pokosijo travo, ker je tedaj za živino najbolj hranilna. Na drugi strani pa zasledimo, da se Reukafova cvetna glivica, ki je pomembna za prebavo prežvekovalcev, razvije šele na cvetju in da jo čebele s svojimi rilčki prenašajo na cvetje. (Slovenski čebelar 1949, stran 3 po prof. Rome Francu Nova odkritja o koristnosti čebel).

Zato je vedno manj cvetočih rastlin po naših poljih. Navedeno stanje že močno vpliva na razvoj in način čebelarstva pri nas. Po vsem tem sodeč se bo število čebelarstev prej zmanjšalo, kot povečalo. V kakšni smeri bo v prihod nastalega stanja krenilo sodobno čebelarstvo pri nas, je zaenkrat še uganka. Vzpodbudno za nadaljnji razvoj čebelarstva je to, da so čebelni proizvodi vedno bolj cenjeni, med kot zdrava hrana in poživilo, vosek industrijska surovina, cvetni prah, matični mleček, izdelavi in čebelni strup se že uporabljajo kot zdravila in poživila. Nedvomno se bo čebelarstvo v novih razmerah, ko se kmetijstvo preusmerja in modernizira, ter na drugi strani, ko so vedno bolj cenjeni čebelni proizvodi, preoblikovalo tudi čebelarstvo. Končno je čebelarstvo sestavni del kmetijstva; tistega kmetijstva, ki mu je čebelarstvo neobhodno potrebno.

V novejšem času že opažamo pri našem čebelarstvu določene spremembe. Nekateri čebelarji obratni, predvsem tisti, tako imenovana selekta čebelarstva, se sedaj ustanavljajo v gozdnatih predelih. Kako prav pridejo zdaj čebelarjem nove gozdne ceste. Zanimivo je to, ko ni nobeden poprej na to mislil. Čisto nepričakovano in samo po sebi se stvari rešujejo v prid čebel in čebelarstva. Tam, kjer so bile še pred kratkim čebelne paše, so sedaj monokulture.

V poprej nedostopnih gozdovih so sedaj prodirle avtomobilske ceste. S tem se je čebelam odprl nov svet in povečal obseg pasišč. Za sedaj še naše čebelarstvo ni v slepi ulici, saj je skoraj polovico naše lepe domovine pokrite z gozdovi.

Iz navedenega pregleda sedanjih pašnih razmer pri nas je razvidno, da v bodoče ne bomo več mogli čebelariti kot smo do sedaj, brez temeljitega čebelarskega znanja. Da je veljalo doslej pravilo, da kjer ni stalne čebelne paše, je potrebno čebele prepeljati na pašo! Ob ugotovitvi, da je naše čebelarstvo sedaj usmerjeno na gozdne paše in pridelovanje gozdnih medov. Seveda bomo morali tudi čebelarsko tehnologijo reorganizirati za potrebe čebelarjenja v gozdovih. Umestna je tudi ugotovitev, da še vse premalo vemo o gozdnih pašah. Na tem področju bo še potreben poglobljen študij. Razlika je že med nižinskimi in višinskimi gozdovi. Čebelarska tehnologija ni enaka za pridelovanje oz. čebelarjenje v gozdovih s čistim gozdnim sestojem in tam, kjer je mešan gozdni sestoj. Manjka nam tudi podatki fenološkega znanja, koliko vrst gozdnih sadežev in rastlin daje čebelam medecino in pelod. NIČ ne pretiravam, če trdim, da povprečni čebelar komaj površno loči smrekovec od hojevca. Celo čebelarji često zamenjajo čisti smrekovec s cvetličnim medom in mano s hojcem. Zgodilo se je, da so čebele napolnile panje, vendar se čebelar ni nikoli vprašal, od kod so čebele nanosile tisto reč. Nek čebelar me je lansko leto povabil k svojim čebelam, da mu jih pregledam. Med pregledom sva ugotovila, da je bil tistega dne izdaten donos. Lastnik je pokazal z roko proti akacijevemu gozdu, češ, da od tam prinašajo. Od srca sem se mu

nasmehnil in pojasnil, da je akacija že povsem odcvetela za letos. Ne morete si misliti, kako se je mož tedaj razburil. Vztrajal sem pri svojem in ponudil 100 dinarjev za stavo, če je na tistih akacijevih drevesih še kakšna čebela. Po pregledu gozda sva ugotovila naslednje: Na akacijevem cvetju ni bilo več nobenih čebelnih obiskov, pač pa so brnele čebele v krošnjah smrek in borov. Pod temi drevesi je tudi bilo vse pokapano, kar je značilno, kadar izločajo maho. Navedeni primer sem opisal zato, ker je zanimiv in še zelo svež, sicer imam podobnih še več na zalogi.

Vem, da v šoli nisem kazal prevelikega zanimanja za prirodopis. Če sem bil tega sam kriv ali učitelj, se tudi ne spominjam več. Mislim, da tudi nisem preveč zvedav, kadar pa padajo težke čebele na brade panjev, me zagrabi takšna radovednost, da se spremenim v raziskovalca. Prava prijetnost je iskati izvor medenja po gozdu. Tedaj sem verjetno najbolj podoben kakšnemu gozdnemu Tončku. Iz nekakšnih izkušenj, ki sem jih pridobil na področju gozdnih paš kot opazovalec, lahko trdim, da je neobhodno potrebna služba, ki bi obveščala o gozdnem medenju in kje se to vrši. So gozdni predeli, za katere vemo, da brez malih izjem vsako leto več ali manj zamedijo smreka. Če so v takšnem gozdu še kostanjeva drevesa, je tedaj za čebele kar precej dolgo pašno obdobje. Potem so gozdni predeli s čistim sestojem dreves v višjih še nekoliko manj pogoste, so pa zato včasih zelo izdatne. Napovedati v takšnih gozdovih ne morejo niti čebelarji domačini, zato vsako leto propade veliko medicinine.

Tudi tam, kjer so čebelne paše bogate, niso dovolj izkoriščene. Smotrna porazdelitev stojišč s panji je koristna in na mestu. Često se dogaja, da zlasti postavljavci postavijo na neko pasišče 100 in še več panjev. Nekateri mislijo, če zamedijo gozd, bodo imeli vsi dovolj, neoziraje se na število panjev na istem mestu. Kako je takšna trditev zmotna, se bo lahko čebelar prepričal na kraju samem. Res je, da to še nimamo dovolj dognano. Za sedaj se lahko sklicujemo samo na tuje viire. Dr. Walter

Kaesar v knjigi: Das Waldhonig buch med drugim navaja: Nerazumljivo, ampak resnično, kako kot magnet privlači čebelarje kopičenje čebelnih družin na isto mesto. Čebelnlji panji znanim čebelarjem ne stojijo na gozdnem stojišču dolgo osamljeni. Če niso takšne čebele skrbno skrite, se jim kmalu pridružijo »prijatelji«.

Boljši izkoristek nektarja, cvetnega prahu, ev. tudi listne mane, prekinitev medenja, kakor tudi preprečevanje ropanja in s tem v zvezi okužbe čebel. To so dovolj utemeljeni razlogi, ki govorijo proti prevelikemu kopičenju čebelnih družin na enem mestu. Če so posamezna stojišča v igličastih gozdovih 50 do 100 m vsaksebi, že takšna porazdelitev ugodno vpliva na dohos.

Kakor so vse čebeljne paše v največji meri odvisne od vremenskih pogojev, to še posebno velja za gozdne paše. Medenja preneha zaradi preobilice padavin ali prevelike vročine. Včasih nastane brezpašna doba iz navedenih razlogov že meseca julija in, če se pašne razmere do zime ne izboljšajo, bodo čebele lenarile. Kadarkoli čebele lenarijo, se odraslim čebelam podaljša življenjska doba. V brezpašni dobi preneha zaleganje, s tem tudi ni priliva mladice. V čebelarškem žargonu povedano, da so čebeljne družine brez življenjskega ritma. Da biološki ritem čebel ne bi prenehal predčasno, lahko največ stori čebelar. Kadar preneha čebeljna pašja, je potrebno za ohranitev biološke regeneracije čebele krmiti. V ta namen krmimo čebele s suhim sladkorjem tako, da ga pokladamo v posebna ozka in globoka koritca, ki jih navadno namestimo v gradilnik. Sladkor za suho krmljenje čebel mora biti zmlet, vendar ne predrobno. Zrnca kristalov naj bodo velika kot je pšenični ali koruzni zдроб. Tako oskrbovane čebeljne družine bodo imele ob zimi dovolj mladice za zimsko gručo.

Časi se spreminjajo, s tem pa tudi način čebelarjenja. Velečebelar Franc Kirar je to lepo povedal v enem stavku: »Vsako leto se pri čebelah toliko novega naučim!«

ZAMENJAVA MATIC

Dolga leta že zamenjavam matice na zelo enostaven, toda zelo učinkovit način. Nekoč mi ga je zaupal prekaljen, star čebelarški maček. Staro matico umorim in takoj zmečkam njen zadek. S to snovjo se dotaknem mlade, že zalegajoče matice in jo takoj spustim na satnik, kjer sem ujel staro matico. Meni ta postopek še nikdar ni zatajil.

J. PANHOFER v Bienenvater 7/75. — J. M.

ZANIMANJE ZA SEMENSKO AJDO SPET RASTE

ING. A. STUHEC

V povojnih letih je bilo v Sloveniji z ajdo zasejano približno 30.000 ha. Njive z ajdo so se naglo zmanjševale in tako jih je bilo od leta 1961 do 1970 samo še blizu 7.500 ha.

Glavni vzrok za hitro manjšanje površin, zasejanih z ajdo, so bili zelo nizki in nezanesljivi pridełki. Pidelovanje ajde torej ni bilo gospodarno.

Izkušnje poznejših let pa so pokazale, da je tudi pri ajdi s setvijo ustreznih intenzivnih sort z zboljšanjem agrotehnike mogoče zvišati pridelek dva do trikrat. Odtlej je ajda vse bolj iskana. Posebno se zanjo zanimajo čebelarji, saj je izredno medonosna rastlina. Ker hitro raste, je primerna tudi za hribovite kraje.

Semenarja Ljubljana (je) razpolaga z intenzivno sorto tetraploidne ajde »bednja 4n«, za katero je izredno zanimanje. Imamo tudi domačo sivo ajdo, vendar so količine obeh sort omejene.

Sorta tetraploidne ajde »bednja 4n« je selekcija z dobrimi kakovostnimi in kvantitativnimi lastnostmi. Je izredno prilagodljiva za različna področja. Zrno je debelo, rjave, sivorjave do črne barve. V kg semena je blizu 30.000 zrn. Sorta je zelo produktivna, iz 1 kg semena pridelamo 40 do 70 kg zrna. Raste nekoliko dlje kot domača ajda, zato setev po 15. juliju zaradi zgodnjih slanih ni zanesljiva, posebno ne v krajih z zgodnjimi jesenskimi slanimi. Tetraploidna ajda je visoka 100 do 120 cm in celo več, z eno glavno in več stranskimi stebli. Je močne rasti in gladke površine. Cveteti prične pet do šest tednov po setvi in cveti 30 do 35 dni. Občutljiva je za mráz in posevek. Propade lahko že, če se temperatura zniža pod ledišče. Prašna je občutljiva za pozne pomladanske slane, medtem ko so za strniščno nevarne zgodnje jesenske slane.

Med cvetenjem ji škodujejo tudi visoke temperature in suho vreme. Zato jo sejemo tedaj, ko ji lahko omogočimo rast v toplem vremenu, a oblikovanje zrna v hladnejšem, to je proti koncu poletja, oz. v začetku jeseni.

Ajda na slabih zemljiščih bolje uspeva kot druga žita, seveda če ji ustreza vreme. Dobro uspeva v vsaki zemlji, razen v glinastih, lapornatih in apnenih. Apna ne prenese. Uspešno jo pridelujemo na zemljiščih, ki so za druge zrnate rastline prekisla. Slabše pridełke da na težki in vlažni zemlji. Slabo uspeva tudi v zemlji, bogati z dušikom. Strniščno ajdo sejemo za ozimnimi ali jarimi žiti, prašno pa za okopavinami. Zemljo pušča za seboj brez plevla. Vendar je za ajdo potrebno izdatno gnojiti, ker zemljo močno izčrpa. Zemljišče za setev pripravimo tako kot za druge strniščne posevke. Dobro jo moramo gnojiti z umetnimi gnojili, predvsem s fosforjevimi in kalijevimi; kalij naj bo v obliki kalijevega sulfata. Iz zemlje izčrpa ajda dvakrat več rudninskih snovi kot druga žita. 10 (deset) stotov ajde in 30 stotov slame izčrpa iz zemlje blizu 70 kg kalija, 24 kg fosforne kisline in 30 kg apna na hektar. Zelo ugodna razmerja gnojil so dušik: fosfor:kalij v razmerju 7:14:21. Priporočamo tudi gnojila v razmerju dušik: fosfor:kalij:magnezij:bor v razmerju 6:10:16:1:1, zaradi magnezija in bora, ki ugodno vplivata na pridelek. Na hektar potrosimo 600 do 700 kg gnojil.

Najugodnejša temperatura zemlje med setvijo je 15 do 20°C. Sejemo jo v vrste na razdaljo 25 cm, kar dosežemo z zapiranjem vsake druge cevi na žitni sejalnici. Za hektar potrebujemo 30 kg semena, le domače ajde nekoliko več. Važno je, da na kvadratni meter posejemo približno 80 zrn ter da po kaljenju, ko so klice že zredčili škod-

ljivci, ostane 45 do 50 biljk na kvadratni meter.

Posevek prevlečemo z lahko brano, če se je pred kalitvijo napravila po njeni skorja.

Za ajdo je značilno dolgo cvetenje in neenakomerno dozorevanje. Seme hibridne ajde se ne osipa, kot se to dogaja pri domači.

Uporaba ajde je večstranska. V glavnem jo uporabljajo za hrano, je pa tudi izredno dobra krma za svinje in perutnino. Zelo znani so žganci iz ajdove moke in kašnate klobase iz ajdove kaše. Iz moke pripravljajo tudi pecivo, torte in kruh. Ajdovi izdelki so znani kot dietna hrana.

Z mletjem dobimo iz 100 kg čiste ajde 60 do 74 kg moke, 4 do 18 kg otrobov in 18 do 20 kg lusk, čiste bele moke pa dobimo 54 kg.

Ajda je tudi ena najbolj medonosnih sezonskih rastlin, saj cveti 30 in več

dni. Ravno ob cvetenju ajde ni nobenih drugih medonosnih rastlin za čebelno pašo. Če ajda dobro medí, naberejo čebele z 1 hektarja 125 do 225 kg medu.

Torej ajdo kaže sejati. Saj imamo lahko pri ajdi kot pri drugem posevku boljši gospodarski učinek kot pri glavnem posevku. Ajda je zadnje čase zelo cenjena, zato je temu primerna tudi odkupna cena. Posebno je cenjena takrat, kadar glavni posevek uniči neugodno vreme. Zato naj bo vedno nekaj semena na zalogi, da v takih primerih omilimo škodo s setvijo ajde.

Vse čebelarje in interesente obveščamo, da bomo v dogovoru s Semenarno Ljubljana zbirali za leto 1976 naročila za tetraploidno ajdo »bednja 4n« do konca novembra 1975. Predhodna naročila so potrebna Semenarni zaradi pravočasne nabave zadostnih količin semena.

Uredništvo

POMEN CVETNEGA PRAHU ZA ČEBELE

ING. LADISLAV SEVČIK

Cvetni prah je neizogibna sestavina hrane za zalego in mlade čebele. Potreben je predvsem za razvoj čebelje zalege, za dograditev celic, tkiva in organov razvojnih stadijev odraslih čebel, za nastanek povrhnice ličink in hitinovega oklepa čebel. Vsebuje dušičnate snovi, katerih pomen še ni dovolj poznan.

Hranilna vrednost cvetnega prahu iz različnih vrst rastlin ni enaka. Visoko vrednost ima npr. cvetni prah sadnega drevja, oljne repice, maka, divjega kosta, repice, gorčice, bele detelje rdeče detelje in vresja. Srednje dober je cvetni prah z leske, jelše, topola, bukve, hrasta, bresta, javora, regrata in plavice. Med slabši cvetni prah sodi tisti z iglastega drevja. Cvetni prah z bora vsebuje 7—8 % beljakovin, z regrata 11 %, z vrbe 22—23 %, z bele de-

telje 24 %, z sadnega drevja 26—29 %. Mešanica cvetnega prahu v satu je dragocena hrana. Med prehrano odraslih čebel in zalege je velika kvalitativna in kvantitativna razlika. Enako različna je tudi prehrana vseh treh kast in njihovih ličink.

Že 12 ur po poleženju polovica mladice uživa cvetni prah, s tem začne pravi razvoj mladih čebel. Razvijajo se goltne žleze, voskovne žleze, tolščni deli in drugi organi. V 5 dneh se zvišajo sestavine beljakovin čebelje glave za 93 %, zadka za 76 % in oprsja za 37 %. V 8—10 dnevu starosti čebela ne zmanjša porabe cvetnega prahu. V izrednih razmerah, tj. ko čebela začne oskrbovati zalego, uživa cvetni prah tudi dalj časa. Starejšim čebelam zadostujejo ogljikovi hidrati (Cydrati) za vzdrževanje pri delu potrebne življenjske energije.

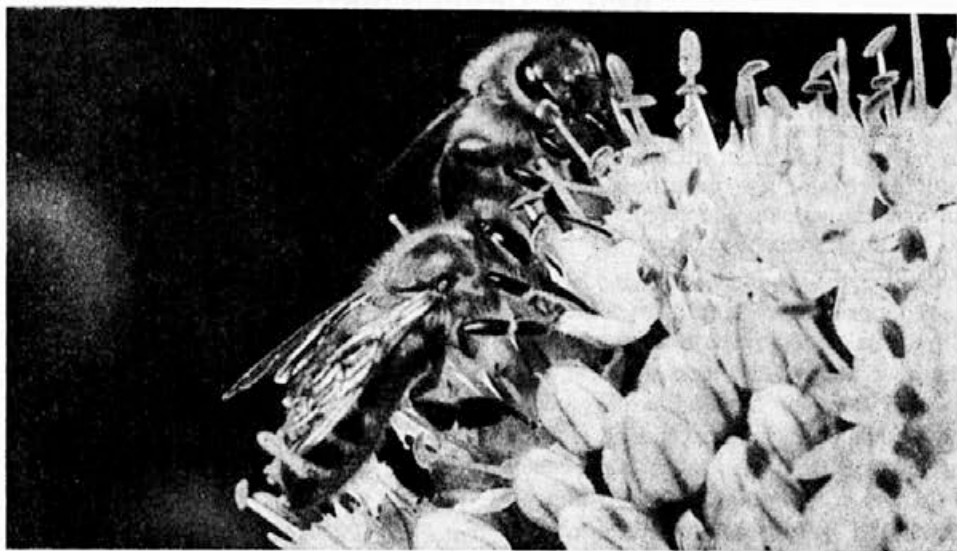
Čim pa hranijo zalego, ostanejo goltne žleze aktivne na 70 % tudi od 75 do 83 dni. Količina beljakovin, ki jih čebela potrebuje za normalni razvoj je odvisna od vsebine aminokislin v beljakovini in potrebe aminokislin za organizem (Haydak, 1973).

Mladice, ki so uživale premalo cvetnega prahu ali njegove nadomestke (med, sladkor), živijo krajšo dobo. Učinek cvetnega prahu je pomemben zlasti v zimskem času. Čebele kopičijo dušičnate snovi cvetnega prahu v maščobnih delih trupa pri uživanju hrane jeseni. Toda čez zimo se porabi le manjši del teh zalog, je pa zato dobrodošel v zgodnji pomladi kot sestavni del hrane za zalego. V teku februarja in marca močno pada število čebel z zadostnimi zalogami. Med zimovanjem so goltne žleze čebel povečini dobro razvite, najbolj pri čebelah z velikimi zalogami. To razmerje pa se naglo zniža z začetkom zaleganja. Čebele na površju zimske gruč imajo manjši maščobni sloj v sebi ter slabše razvite goltne žleze kot čebele v notranjosti gruč (oktobra in februarja). To razmerje pa

se v marcu obrne. Če je družina hranjena samo s sladkorjem, čebele zgubijo precejšen del svojih beljakovinskih rezerv, zlasti, če ne krmijo zalege. Z nosečo okuženo čebelo imajo pravtako svoje maščobne dele, toda manj notranjih rezerv kot zdrave čebele. Svoje rezerve porabijo hitreje.

Če čebelam primanjkuje cvetni prah se zmanjšujejo beljakovinske rezerve v njih. To se pokaže tudi s tem, da dlake njihovega trupa izgubljajo trdnost, postajajo krhke ter se rade lomijo. Če so bile polegale se mladice krmljene s sladkorno raztopino, je ostal njihov hitinast oklep mehek. Utrdil se je šele, ko so prišla do uživanja cvetnega prahu. Dokazano je tudi, da čebele, ki so bile krmljene samo s sladkorjem ali medom (brez cvetnega prahu) ne morejo proizvajati voska ter taka družina ne pokaže gradilnega razpoloženja. Za prebavo cvetnega prahu je čebelam potrebna toplota nad 30 %. Pri nižji toploti prebava cvetnega prahu ni popolna (Gešnjovsky, 1967).

Čebele v večini primerov ne uživajo svežega cvetnega prahu, temveč ga pre-

Še danes ne cenimo dovolj izrednih lastnosti cvetnega prahu

je konzervirajo v satju. Matica in trot cvetnega prahu ne uživata, ker ga ne moreta prebaviti. Glede beljakovin sta navezana na mleček, s katerim jih krmijo mladice. Ličinke krmijo v normalnih razmerah mlade čebele, ki imajo razvite goltne žleze. Da bi lahko proizvajale mleček, morajo uživati mnogo beljakovin, vitaminov in mineralnih snovi. Vse te snovi pa dobijo v zadostni meri v cvetnem prahu. Najbolj razvite goltne žleze imajo čebele s starosti od 6—10 dni. Čebeli, kateri se zaradi pomanjkanja potrebnih hranilnih snovi do 10 dni starosti niso razvile goltne žleze, se tudi pozneje v normalnih razmerah le-te več ne razvijejo (Gešajovsky, Švancer 1967). Čebelna družina, krmljena samo s sladkorjem, je lepo zalegala. Za zalego potrebne snovi so čebele jemale beljakovine lastnega telesa. Količina beljakovin v hrani teh čebel (mlečku) je bila seveda nižja. Mlade čebele, pravkar polegale — hranjene samo z ogljikovimi hidrati — izgubijo toliko beljakovin, da začnejo

množično odmirati (Haydak 1973.) V šestih dneh pridobi ličinka, ki je normalno hranjena, od 0,3 mg, kot jajčece pa do 150 mg šesti dan starosti. Takšen prirastek je možen le z izredno kvalitetno hrano. Predvsem je to mleček, ki ga ličinka dobi prve tri dni življenja. Za rast 7 čebel je potrebno 1 g cvetnega prahu. Bogat je na B vitaminih, ki so vitamini rasti. Čebela pozneje ne potrebuje vitaminov, le če hrani zalego.

Ugotovljeno je bilo, da je aktivnost nabiranja cvetnega prahu v tesni korelaciji z intenzivnostjo zaleganja matice. Dober pomladanski razvoj je odvisen od zaloge cvetnega prahu v panju. Za zimo je potrebna zaloga cvetnega prahu vsaj na 5—6 dm² satja.

Cvetni prah je važen dejavnik pri razvoju družin, prav tako tudi za njihovo storilnost. Zato je potrebno ob pomanjkanju cvetnega prahu poskrbeti za njegove nadomestke.

Včelarstvu 2/75 Deel

RED V ČEBELNJAKU

FRANCE GUNA

Red je za človeka velikega pomena. V lepo urejenem prostoru nam gre dolo bolje od rok, obenem pa se pri delu tudi dosti ugodneje počutimo. To velja za vsa življenjska področja, pa naj bo to kuhinja, delavnica, hlev ali katerikoli prostor.

To posebno velja tudi v čebelnjaku ali uljnaku. Tu prihaja človek dan za dnem v neposreden stik s čebelo, t. j. s tisto domačo živaljo, katere narava pa še zdaleč ni udomačena ali ukročena. Kakor pred tisočletji, tako čebela še danes srdito pika, kadarkoli ima občutek, da je ogrožen njen dom, njen zarod ali njeno imetje, ali kadarkoli je motena pri svojem delu.

Izkušen čebelar to dobro ve, zato skuša vsa dela v uljnaku, posebno pa dela v panju opraviti kolikor mogoče mirno, gladko in hitro. Za vse to, a tudi za splošen uspeh pri čebelarjenju mu je nujno potreben red v čebelnjaku. Žal pa nam tega čisto občutno motijo mnogotere nepravilnosti, na katere hočemo na tem mestu opozoriti.

Začnimo kar pri vratih! Ni namreč dovolj, če se dobro zapirajo. Zapirati se morajo lahno in mirno! Drleskanje z vrati sproži hrumenje po vsem uljnaku. Čebele se po nepotrebnem razburjajo in čebelarjevo delo z njimi je otežkočeno. V času zimskega mirovanja pa je za čebele sleherni ropot kvaren ali celo poguben.

Ce je pod v ulnjaku lesen, naj bo toliko trden, da ne bodo podnice škripale ob vsakem koraku! Na majavem tlaku čebele sploh nimajo potrebnega miru!

Okno naj bo čim večje! Za čebelar-ska opravila v panju ni nikoli preveč svetlobe, saj je treba često kar hitro najti matico, četudi je sat morda do zadnjega kotička prekrit s čebelami. Ob pregledovanju zalege mora čebelar videti tudi drobna enodnevnaja jajčeca, ki bi jih kak drug človek zlepa ne opazil.

Posebno važna je čistoča. V tem pogledu naj bi si človek vzel za vzgled čebelo. Kakor čebela v svojem panju ne trpi nobene smetke, tako bi moral imeti tudi čebelar vedno pometen svoj ulnjak. A to ne zaradi lepšega! Ob vsakem opraviu v panju pade namreč več ali manj čebel s sata na tla. Spomladi in poleti so to večinoma nežne mladice. Če so tla čista, se čez nekaj časa dvignejo in nemoteno odlete skozi okno. Če pa padejo v prah, se jim z njim zamaše dihalna in za vedno obnemorejo na tleh.

Dosti čebel gre v izgubo tudi v pajčevinah, ki so razprežene po vseh kotih znotraj in zunaj čebelnjaka. V notranjščini jih je potrebno omesti vsaj pred vsakim opraviu v panju, posebno pred vsajenjem rojev in pred odvzemanjem medu. Ob takih priložnostih leta po ulnjaku veliko čebel, od katerih se marsikatera zaplete v pajkove mreže. Pajčevin na ulnjakovem pročelju sploh ne smemo trpeti. Številne izsušene mrtve čebele v njih nas opominjajo. V dobi rojenja je med takimi žrtvami lahko tudi matica. Pajke najlažje polovimo zvečer. Čez dan namreč ždi pajek v špranji in preži na plen, o mraku pa prilze ven, da mrežo razširi, popravi ali obnovi.

Med sovražnike čebel lahko štejemo tudi ose in sršene, ki se često nastanijo na podstrešju ulnjaka, včasih pa celo v praznem panju. Razume se, da bomo

njihova gnezda odstranjevali in sežigali.

V marsikaterem čebelnjaku povzroča občutno gospodarsko škodo čebelna vešča ali čebelni molj, ki dela svoje zapredke v satovju. To mu je gnezdišče in obenem tudi hrana. Nepazljivemu čebelarju lahko uniči tudi ves panj. Močne čebelne družine se tega mrčesa kar uspešno otepajo, šibkejšim pa mora priskočiti na pomoč čebelar. Ker se ta molj najprej vgnezdí in zaređi v voščinskem drobirju na dnu panja, mora čebelar večkrat počistiti panjske podnice. Čebelarji jih redno postržejo konec zime na dan prvega pomladnega izleta. Tako učijo tudi čebelarske knjige. To je res nujno, saj se čez zimo nabere na dnu panja včasih toliko mrtvic, da bi jih čebele same le težko same znosile ven. Vendar pa enkratno čiščenje ne zadostuje. Ravno v marcu in aprilu, ko se ob ugodni temperaturi začne čebelni molj ploditi, se nabere na dnu panja še toliko drobirja, da iz nekaterih kotov nastržemo z grebljico kar cele štrene moljevih zapredkov.

Posebno hudo je, če čez poletje čebelar pozabi na omaro ali skrinjo, v kateri hrani rezervno prazno satje. Tega mu v tem primeru večje tako uničijo, da ga niti ni vredno prekuhati za vosek. Shrambo satja je torej treba stalno nadzorovati in redno žveplati vsakih 14 dni. Učinkovito sredstvo proti moljem ali večšam je paradiklorbenzol, ki naj bi bil v primerni količini stalno v omari. Previden čebelar pa odvečno satje najraje že ob koncu zime prekuha v vosek, katerega se večje ne lotijo. Zato že v novembru sortira satje ter ob tej priložnosti odsluženo temno satje odbere za kuho.

Miši veljajo kot čebelni škodljivci, ker v zimskem času motijo mir v ulnjaku. Miš, ki zleze pozimi v panj, pa lahko čebelno družino tudi popolnoma uniči. Preganjamo pa jih tudi zaradi čistoče. Najbolje je, če imamo kar ved-

no nastavljen po kotih strup v uljnaku.

Odkar se mora čebelar stalno boriti proti čebelnim boleznim, mora paziti na red in čistočo tudi iz zdravstvenih razlogov. Ni torej dovolj, če je sleherno orodje na pravem mestu, da je vsak trenutek pri roki. To je sicer važno, ker je pri čebelah treba često hitro ukrepati. Še važnejše pa je, če je orodje vedno snažno in umito, saj se samo z orodjem v veliki meri prenaša ta ali druga bolezen iz panja v panj.

Posode za krmljenje — koritca, vedra in drugi pitalniki — naj bi bila poleg pomivanja redno vsaj dvakrat v letu tudi prekuhana v kropu: pred splošnim jesenskim in spomladanskim krmljenjem. Ravno z zanemarjenimi plesnivimi ali celo s čebelnim trebežem onesnaženimi pitalniki se bolezni najbolj raznašajo.

Panj, ki je bil iz tega ali drugega vzroka izprazenjen, naj se takoj temeljito ostrže, omete in prezrači, a ne le stene, temveč tudi vse pritlikline. Dragoceno zadelavino ali propolis in voščino, ki ju ob tej priložnosti nastržemo, skrbno zbiramo. Čeprav čebele panj ne prestando čistijo, se vendar v teku let nabere na podnici debela plast nesnage. To posebno krepko ostržemo z ostro strguljo. Še večjo pozornost je treba posvetiti žrelu. Tam se v spomladanskih jutrih zbira rosa, ki jo čebele posrkajo. Če žrelo ni čisto, dobijo čebele vase tudi kake bolezenske kalí.

Panj, v katerem je čebelna družina izumrla, je treba razkužiti. Ko smo ga najprej dobro ostrgali in ometli, mu obžgemo s spajkalno svetilko vso notranjščino, žrelo in brado. Kdor nima te svetilke, pa naj panj pomije z vrelim lugom, nato pa dobro presuši in prezrači.

Znamenje slabega reda je, če čebelar opravlja taka in podobna dela v naglici ali na hitro roko, ko že roj visi na veji. Panji bi morali biti vedno v brezhibnem stanju — a prav vsi: praz-

ni, da jih lahko takoj naselimo, a naseljeni, da so lahko vsak hip sposobni za prevoz na pašo. Kako mučno je, ko začneš čebelne družine nakladati na tovrnjak, pa se ti iz rež in razpok razjarjena žival zaganja v obrazi!

Tudi prostor pred uljnjakom naj razodeva redoljubnega čebelarja. Ker se na tleh, pod robom naletne deske, stalno nabirajo mrtvice, ki jih je treba vsaj enkrat na teden pomesti, je dobro, če je ta prostor v širini pol metra tlakovan, da se lepše pometa. Lepo je tudi, če je posut z drobnim peskom, le pometati je težje. Ostali prostor naj bi bil urejen kot vrtna gredica s primernimi rožami, kar da uljnaku prijaznejše lice.

Končno naj opozorimo na najmočnejšo oviro reda v čebelnjaku: to je odlašanje, ki je splošna človeška slabost. »Kdor odlaša, ta odloži,« nas svari pregovor. Odlašanje se v čebelarstvu često občutno maščuje. Takih žalostnih primerov je mnogo. Če čebel ob lakoti pravočasno ne nakrmiš, ti oslabe ali celo pomrjejo. Če v jeseni krmiš prekasno, so panji vlažni vso zimo, čebele zbole ter slabo prezimijo. Če ne priprežeš žrel, ko se paša utrga, si nakopljesh ropanje, ki ga boš pozneje le težko ustavil. Če v juniju in juliju ne odpreš zgornjih žrel, boš imel na matični rešetki v jeseni kar na debelo mrtvih trotov, v panju pa zopern duh trohnobe. Če redno, t. j. tedensko ne izrezuješ trotovskega satja iz gradilnikov, bo v panjih preveč trotov, a premalo delavk. Če s kuho voščin odlašaš predolgo, boš v stiski kupoval satnice za drag denar, medtem ko se ti bodo na voščinah v shrambi zaredili nenasitni črvi čebelne večše.

A kaj bi naštevali dalje! Takih primerov je še in še. Skoro vsi pa so posledice odlašanja, ki vnaša nered v naše ulnjake. »Kar danes lahko storiš, ne odlašaj na jutri.« Tega se drži, pa se boš ugodno počutil v uljnaku in čebelarjenje ti bo v veselje!

ČEBELARSTVO IN SLABE PAŠNE RAZMERE

NIKOLAJ GYORFI, MURSKA SOBOTA

Čebelarstvo je važen faktor kmetijstva, ta ugotovitev je splošno znana, zato je važno, da vsak čebelar s svojim znanjem in izkušnjami prispeva za boljši razvoj čebelarstva.

V sodobnem kmetijstvu izginjajo vsi medoviti viri v čebelarstvu. Nekdanje medovite rastline uničujejo z različnimi škropljenji in gnojili, nismo pa zmožni, da bi te vire nadomestili. Nekateri čebelarji sejejo razne medovite rastline, seveda vse v izredno majhnih količinah, kar ne prinaša večjih koristi. Tudi ajda, ki je vsako leto medila, se je izrodila, sedaj ne daje več medu, samo nekaj peloda in to v izredno majhnih količinah. Največ koristi za čebelarstvo bi dala samo *Facelia*, vendar je za kmetijstvo brez koristi, zato je ne uporabljamo. Edina paša, ki jo imamo pri nas, je akacija, če nam ta odpove, ostanejo čebele brez paše vse leto.

Po mojem mnenju moramo sejati oziroma saditi take rastline, ki so za kmetijstvo in čebelarstvo koristne. V poštev bi prišla predvsem *Evodija*, katero bi lahko masovno sadili. To drevo daje trdi les in obilo cvetja.

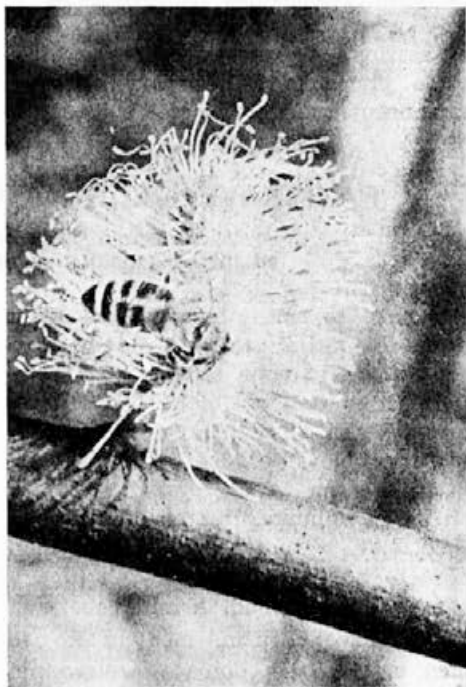
Priporočam vsakemu čebelarju, naj si ogleda drevo *Evodija*, ki je v Krogu blizu Murske Sobotice. To drevo sedaj cvete in je polno čebel že približno 3 tedne. To je po mojem mnenju dišeča *Evodija*, kot jo omenjajo tudi Madžari, to drevo ima slabšo rast, slabše cvete in med. Pri nas ni strokovnjaka, ki bi ugotovil vrsto tega drevesa, ker ga pri nas ni nikjer drugod kot v Krogu in je izredna redkost. Med 50 sortami *Evodij*, ki jih omenjajo Madžari, priporočajo posebno *Evodijo hupehensis*, katera posebno hitro raste in hitro bujno cvete. Res je, da to drevo še ne poznamo in ne vemo, kako se bo obneslo v naši klimi, vendar upamo, če

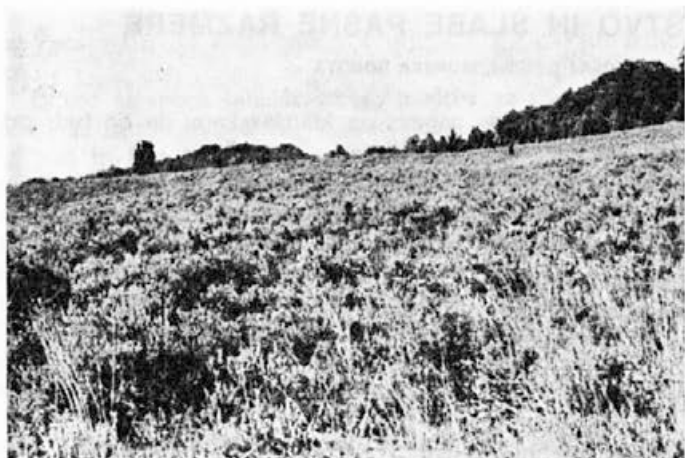
uspeva na Madžarskem, da bo tudi pri nas.

Letos smo uvozili 165 sadik teh *Evodij*, katere smo razprodali v razne kraje. Kot smo informirani, povsod dobro rastejo in so že v krošnjah ter upamo, da bo katera že drugo leto cvetela. Pripomnim, da je *Evodija* koristna za kmeta, ki dobi hitro rastoči beli trdi les, in čebelarju, ki pride do nektarja in do tako iskanega peloda. Potrebno je, da bi vsak čebelar zasadil nekaj teh dreves, kar bi koristilo kmetijskemu gozdarstvu in izboljšalo čebelarstvo.

Naj ne bo čebelarja, ki bi rekel: »Samo sadite, saj bom tudi sam pasel,« kot se je to že zgodilo.

Leta minevajo, tudi staramo se in pride čas, ko več ne bomo mogli na oddaljena pasišča, na tak način si lahko zagotovimo pašo doma, tudi mladi

**Naša skupna želja
so bogata pasišča**

čebelarji nam bodo hvaležni. Posebno priporočljivo je, da sadimo Evodijo tam, kjer dobro raste akacija, ker v tej zemlji tudi dobro uspeva Evodija, kot priporočajo Madžari.

Računati pa moramo tudi na razne druge nevšečnosti. Že od nekdaj smo imeli gnilobo in nosemo, te bolezni so že ovirale in še ovirajo prevoz čebel na pašo. Najnovejša ugotovitev pa je azijska pršica Warroa Jacobsoni, katera se dosti ne loči od čebelne uši, je večja pršica in zelo nevarna, ker se razmnožuje na čebelni zalegi. Razširje-

na je po Aziji, našli so jo tudi že v Romuniji in Bolgariji. Pršičavost se je že pojavila v sosednjih državah in bo prevažanje čebel vedno težje, zato bi bilo nujno, da zasadimo Evodijo. To drevo zraste v nekaj letih, zato je potrebno, da ga čimprej začnemo saditi in širiti. Posebno pa je važno tudi, da to drevo cvete v juliju in avgustu, torej v tistem času, ko so čebele ostale brez dela. Nekaj dreves seveda ni dovolj, vendar bi masovno sajenje koristilo.

RAZISKAVE MEDU NA OSTANKE ANTIBIOTIKOV

DR. LEON KOCJAN

(SIMPOZIJ MIKROBIOLOGOV IN EPIDEMIOLOGOV — PULA 1974)

Znano je, da lahko salmonele in druge bakterije preživijo daljšo dobo v živilih in to velja tudi za med. Prav tako lahko tudi antibiotiki obdržijo v medu krajši ali daljši čas svoje antibiotično delovanje. Med zrelim medom, ki prihaja na tržišče preko čebelarjev ali pa ga dobimo direktno od domačih čebelarjev, je tudi nezrel med ali med z večjo količino sladkorja iz sirupa s katerim so spomladi krmili čebele za boljši razvoj družin, medtem ko se med iz uvoza in domače proizvodnje

kontrolira na kemijski sestav po predpisih.

Romunski bakteriologi predlagajo, da bi bilo potrebno pričeti kontrolirati tudi antimikrobno delovanje medu, sploh pa, ker je znano, da imajo nekatere vrste medu bakteriostatično in baktericidno delovanje, odvisno od vrste medu. Nadalje predlagajo tudi kontrolo trajanja aktivnosti antibiotikov v medu. Za kontrolo medu kot dodatnega živila postaja taka kontrola aktualna, ker pri nas že daljši čas dodajajo če-

belarji za boljši razvoj družin, predvsem na spomlad, sladkornemu strupu tudi antibiotike, katerim pripisujemo večje ali manjše kurativne ter preventivne lastnosti za zdravljenje raznih čebelnih bolezni. V zadnjem času je to najpogostejše streptomycin.

Na simpoziju bakteriologov in patologov, ki je bil pred kratkim v Nizizi, so navedli primere smrti otrok, ki so uživali med v katerem so antibiotiki zadržali antibiotične lastnosti. Organizem je bil alergičen na antibiotik, ki je bil otrokom apliciran. Na alergijo otroškega organizma na ta antibiotik niso pomislili niti starši prav tako tudi ne zdravniki, da je vzrok takega alergičnega stanja organizma uživanje medu, v katerem je ta antibiotik zadržal svoje lastnosti.

Na kongresu Apimondie 1971. leta, je Golovin opozoril, da se antibiotiki pri čebelarjih v svetu v zadnjih 21. letih praktično precej uporabljajo v borbi proti čebeljim boleznim v profilaktične in kurativne namene. Poudaril je, da uporaba antibiotika streptomycina ne deluje toliko na sam organizem čebel, pač pa bolj na med in se v njem tudi zadržuje. Pri aplikaciji 500 enot aktivnosti streptomycina, je med po enem mesecu in pol vseboval še 92 % aktivnosti streptomycina, po 10 mesecih pa je aktivnost streptomycina znašala še vedno 3,2 %.

Od naših čebelarskih strokovnjakov sem v času kongresa Apimondie na Dunaju 1956. leta prvič poročal o primeru pršičavosti čebel (*Acariasis apium*) v Jugoslaviji, Tomašec pa je referiral o uporabi antibiotikov v čebelarstvu v svetu. Niso mi poznani načini praktične uporabe antibiotikov v drugih socialističnih republikah pri nas, a za Hrvaško je znano, da so antibiotiki, še posebno pri zatiranju rahle gnilobe čebel, naleteli na široko kurativno in preventivno uporabo. Za SR Slovenijo lahko povem, da so nekateri vplivnejši čebelarji priporočali uporabo

streptomycina spomladi za boljši razvoj čebelje družine in da je še nedavno predavatelj na predavanju za čebelarje priporočal, da naj čebelam dodajamo streptomycin v sladkorni sirup za isti namen.

V Romuniji, kjer je čebelarstvo kot posebna veja kmetijstva razvito na visoki stopnji in ima svetovni sloves, so bakteriologi Daghe V., Cîrnu U., Ciocu I., leta 1971. predlagali, da je potreba pričeati s kontrolo antimikrobnega delovanja medu in kontrolo zadrževanja lastnosti antibiotika v medu.

Nadalje so predlagali izdelavo potrebnih metode takega dela in njeno standardizacijo. V Romuniji je uradna kemična kontrola medu in podobna obstaja tudi pri nas. V delu »Raziskovanje medu Lecania« so zgoraj omenjeni avtorji potrdili, da ima ta med bakteriostatične in baktericidne lastnosti, odvisno od vrste bakterij, ki so jih našli v medu. Tudi čebelarji v Sloveniji izdelajo veliko takega medu iglavcev.

Toškov A., Komburov G. in drugi so leta 1971. v naslovni temi disbakterioza čebel poročali, da se je v Bolgariji pojavilo v zadnjih letih umiranje čebel zaradi prevelike uporabe sulfonamidov in antibiotikov v čebeljih družinah. Po znakih obolenja čebel se je lahko zaključilo, da obstaja kužno obolenje čebel, čeprav niso izolirali patogenih bakterij temveč samo Coli-bakterije in proteus. Umiranje čebel je prenehalo s prenehanjem dajanja antibiotikov in sulfonamidov.

Aktivnost antibiotikov v medu so raziskovali tudi v SSSR Galuška S., Nemčuk R., Sabestanka V. in Vrdzela M. ter ugotovili, da sta streptomycin in oksitetracin v zrelem kot tudi v nezrelem medu ali v sladkornem sirupu, zadrževala aktivne lastnosti še 5 tednov po uporabi v čebeljih družinah.

Podobne obširnejše raziskave s klorotetraciklinom in oksitetraciklinom so naredili Šokarijan G., Daniellja G. in

Akorjan M. ter ugotovili, da se antibiotične lastnosti zadržujejo v medu 10 mesecev, če so bili omenjeni antibiotiki v času krmljenja čebel večkrat do-

dani. Upravičeno lahko dodamo še novejša raziskovanja o zadrževanju mikrobov in antibiotičnih lastnosti v medu v sosednjih republikah.

O OPAZOVALNI SLUŽBI ZA GOZDNO MEDENJE

ING. FRANC ŠIVIC

Letošnje leto je gozdno medenje v pretežnem delu Slovenije popolnoma odpovedalo. Tudi opazovalci so nekam bolj poredko kot prejšnja leta poročali o donosih, kakor bi bili utrujeni od večnega padanja tehtnic. Čebelarji prevaževalci pa so bili nasprotno zelo živahni in nestrpni, iskali so informacij o medenju gozda in zelo pogosto telefonirali ali osebno kontaktirali Medex in ZČDS. V začetku avgusta so ljudje spraševali, kakšni so izgledi za medenje na pasiščih v Liki. Ker nimamo opazovalnic izven meja naše republike smo tako na ZČDS kakor tudi na Medexu glede Like navezani na informacije, ki nam jih dajejo nekateri naši prevaževalci. Te pa so bile letos dokaj nasprotujoče in smo jih zato z rezervo objavljali, ker smo se bali, da bi utegnile več škoditi, kakor koristiti.

Sredi julija smo imeli s komercialnim direktorjem Medexa tov. Gregorcem, sestanek, na katerem smo ugotovili, da moramo oživiti delovanje naših opazovalnic. Prvi in zelo važen ukrep je zvišanje honorarjev opazovalcem, ki so bili zadnji pet let nespremenjeni. Uslužbenci Medexa, ki so poleti pogosto na terenu, bodo obiskovali opazovalne postaje, svetovali opazovalcem in obveščali Medex in ZČDS o raznih nepravilnostih in pomanjkljivostih. Kontrolirali bodo tudi inventar,

ki so ga svoj čas prejela čebelarška društva v upravljanje, in ki ga je dobavil Medex. Na tem mestu naj omenimo, da so društva lastnik tega inventarja (tehtnice, panji, paviljoni) dokler ga uporabljajo za opazovanje in tudi obveščajo čebelarstvo javnost o donosih. Če pa od takšne opazovalnice nima nobene koristi, jo lahko ukine in porabi inventar za novo opazovalno postajo, po potrebi tudi v okviru drugega društva.

Dogaja se namreč, da so nekatera društva prejela tehtnice, vendar že nekaj let ne poročajo več, druga društva pa bi želela organizirati nove opazovalne postaje, a nimajo ustreznega inventarja.

Naša opazovalna služba bo polno zaživela in tudi delovala v splošno zadovoljstvo in korist čebelarjev le tedaj, če bodo pri tem sodelovala čebelarška društva. Njihova dolžnost je, da izberejo prave opazovalce, ki bodo pravilno poročali. Večina opazovalcev naj bo po možnosti dosegljiva po telefonu, da bodo informacije čim novejše. K sodelovanju pa vabimo tudi tiste čebelarje, ki jih zanima gozdno medenje, da nam z aktivnim osebnim sodelovanjem ali pa vsaj s pismenimi predlogi in nasveti ter s dobronamerno kritiko pomagajo graditi in utrjevati našo opazovalno mrežo.

SPOROČILO UDELEŽENCEM IZLETA V GRENOBLE

Odhod iz Ljubljane 9.9.1975 ob 6. uri s Trga revolucije (Kongresni trg) izpred stare Univerze v Ljubljani. S seboj vzemite dovoljeno kvoto deviz, ker so v ceno vračunani polpenzionl (zajtrk in večerja) ali suho hrano. (Vzrok, dolge relacije).

S seboj morate imeti veljavne potne liste.

bilten

medex exp.-imp. **d. e. kooperacija**

ČEBELARJEM JE POTREBNA POMOČ

Na sestanku sveta DE »Kooperacija« 5. avgusta so člani sveta, predstavniki kooperantov posvetili največ pažnje razpravi o zelo slabem medenju na območju Slovenije. Za čebelarjenje skrajno neugodne vremenske prilike so namreč letos stalno ovirale medenje, tako da točenja skoraj ni bilo in da so pridobljene količine medu minimalne. Večina čebelarjev mora že v času glavne sezone medenja krmiti čebele, da bi ohranili njihov stalež. Čebelarji so izrazili zaskrbljenost, da bo izpadlo tudi medenje v Liki zaradi suše, ki tam traja že več tednov. Po izjavah številnih čebelarjev tako slabe sezone, kot je letošnja, ni bilo že več kot petdeset let.

Udeleženci razprave so ugotovili, da so letošnji rezultati gospodarjenja tistih čebelarjev, ki so usmerjeni samo na pridobivanje medu, naravnost porazni. Pri čebelarjih — kooperantih, ki pridobivajo poleg medu še ostale čebelje pridelke — mleček in cvetni prah — je položaj nekaj boljši, vendar pa tudi pri njih vrednost pridelka še zdaleč ne bo pokrila vseh stroškov proizvodnje. Razen tega pa se pred vsemi zastavlja vprašanje zagotovitve potrebne sladkorja za sedanje in zimsko krmljenje čebel, da bi rešili čebele pred propadom in jih ohranili pri močeh za prezimovanje in za naslednjo čebelarško sezono.

Kritičen položaj čebelarjev še zaostreuje stanje cen reprodukcijskega materiala, predvsem sladkorja, na jugoslovanskem tržišču. Znano je namreč, da je cena sladkorja ostala pri nas nespremenjeno visoka, čeprav je na svetovnem tržišču padla za več kot polovico. Količine sladkorja, ki jih rabiyo čebelarji za krmljenje čebel, razen tega niso deležne nobenih olajšav, čeprav je jasno, da pri tem sladkorju ne gre za blago široke potrošnje, pač pa za reprodukcijski material. Če računamo, da porabi čebelar za zimsko prehrano ene čebelje družine v normalnih razmerah 8—10 kg sladkorja, potem lahko računamo, da bo letos ta poraba najmanj dvakrat večja in bo torej po panju treba vložiti v sladkor okrog 250 din. Ob višini osebnih dohodkov, oziroma pokojnin v Jugoslaviji se torej letos ob praktično skoro celotnem izpadu dohodka od medu res zastavlja vprašanje, kako si naj čebelarji zagotovijo denar, potreben za nabavo sladkorja. Z ozirom na širši pomen čebelarjenja v poljedelski in sadjarski proizvodnji, ki po ekonomskem učinku daleč presega samo vrednost pridobljenih čebeljih pridelkov, čebelarji povsem upravičeno smatrajo, da bi morala v sedanji kritični situaciji širša skupnost pokazati potrebno razumevanje in iskati možnosti za zagotovitev pomoči

pri naporih za premagovanje težav letošnje sezone in za ohranitev fonda čebel do prihodnjega leta.

Svet DE »Kooperacija« je zato ugovarjal, da bi se morale vse zainteresirane organizacije skupno angažirati pri reševanju tega tako nujnega vprašanja.

Organi upravljanja OZD »MEDEX« so že razpravljali o položaju in o možnostih, da se iz sredstev delovne organizacije zagotovi pomoč kooperantom. Svet DE je pozdravil takšno usmeritev in je proučil različne možnosti za izvedbo te namere. Soglasno je ocenil, da bi predstavljalo najprimernejšo obliko pomoči kreditiranje nabave sladkorja za čas do prihodnje sezone, vendar pa naj bi se krediti odobraval le tistim kooperantom, ki svoje pridelke v celoti prodajajo »MEDEXU«.

Delavski svet OZD »MEDEX«, ki se je sestal neposredno po sestanku sveta DE »Kooperacija«, je sprejel predlog kooperantov in sklenil, da dá na razpolago interesantom — kooperantom sredstva za brezobrestne kredite za nabavo sladkorja, ki jih bodo kooperanti vrnili s svojimi pridelki najkasneje do 30. 9. prihodnje leto.

Ukrep, ki dokazuje polno razumevanje organov upravljanja v OZD »MEDEX« za težaven položaj, v katerem so se znašli čebelarji, bo kooperantom olajšal situacijo in jim pomagal, da ohranijo svoj fond čebel, seveda pa ne more v celoti nadomestiti škode in ostaja vprašanje pomoči širše skupnosti še naprej enako aktualno.

Udeleženci sestanka so razpravljali tudi o delovanju opazovalne službe o medenju gozdnih in ostalih rastlin. Ugotovili so, da je služba zelo pomanjkljiva, saj so na opazovalnih mestih marsikje postavljeni podpoprečni opazovalni panji, ki ne pokažejo točnih podatkov, nekatere opazovalne točke so preveč oddaljene od središč gozdnih me-

denj, prav tako pa je tudi obveščanje preko javnih sredstev obveščanja zelo neažurno. Kooperanti so še posebej obsodili prakso nedopustne privatizacije nekaterih opazovalnic, ki dobljenih podatkov ne posredujejo objektivno in javno vsem interesantom, pač pa jih pošiljajo nekaterim privilegiranim posameznikom. Pri tem so kot primer navajali ekskluzivnost podatkov za tako imenovani »Zavod za čebelarstvo«. Svet DE »Kooperacija« smatra, da je treba do prihodnje sezone na vsak način izboljšati stanje, organizirati enotno, skupno službo, zagotoviti ažurnost in dejansko javnost obveščanja preko radia in preko tiska, zagotoviti večjo zainteresiranost opazovalcev z boljšim nagrajevanjem in angažirati v organizaciji te službe tudi čebelarska društva na terenu. Pripravljenost organov upravljanja »MEDEX«, da zagotove svoj delež za finansiranje te naloge, vsekakor omogoča realizacijo predlaganega koncepta.

Precej pozornosti so udeleženci posvetili pripravi in sprejetju stabilizacijskega programa OZD »MEDEX«. Pri tem so posebej poudarili tiste naloge, ki so za DE »Kooperacija« najbolj aktualne. Vsekakor je izredno važna orientacija na nadaljnji razvoj kooperantskih odnosov na vsem področju Jugoslavije. Preko kooperacije je namreč možno zagotoviti večje količine surovin za »MEDEXOVO« proizvodnjo in to po ekonomsko upravičenih cenah. Povečanje proizvodnje ob zmanjševanju proizvodnih stroškov je sploh ključni problem pri preskrbi medu, mlečka, cvetnega prahu in propolisa za nadaljnjo predelavo. Svet je z zaskrbljenostjo ugovarjal, da smo pri nas tudi na področju čebelarjenja s cenami marsikje že nad cenami na svetovnem tržišču. Člani sveta so se seznanili s polletnimi rezultati gospodarjenja v »MEDEXU«, ki se

veda še ne dovoljujejo zaključkov o končnem letnem gospodarskem uspehu.

Na sestanku se je svet DE »Koope-racija« konstituiral, za predsednika sve-

ta so udeleženci soglasno izvolili tov. Janeza Pislaka iz Apač na Dravskem polju. Njegov mandat bo trajal dve leti.

DOMAČA ZDRAVILA IZ MEDU

MG. PH. JANEZ KROMAR

Za hudo vročino v pljučih in črevih se jemlje vsake pol ure žličko medu, to te pozdravi bolj kot vse drugo.

Kdor ne more spati, naj vzame zvečer dve žlici medu. Kdor ne more uživati surovega, naj ga prevre na vodi.

Kdor ima srbečico, lišajo, ture, naj pije medico, ki je posebno starim ljudem dobro krepilo.

Kdor ima ozebljen nos, naj si ga namaže znotraj in zunaj z medom in ozdravel bo popolnoma. Tako tudi druge rane, praske, ozebljine. Med omeči in zaceli vse. Za bolne očesne živce si ga namaži na veke in na senci. Za glavobol namaži čelo. Za bodec namaži medu na platno in obveži. Za boleznigrlo drži med v grlu in izpljui ga in zavij vrat s cunjjo, namazano z medom. Tako tudi za bramorje in škrofelnje.

Kdor uživa redno med je močan na duhu in na telesu, ko bi le vsakdo premogel, da bi imel vselej poleg kave žlic dobrega medu na kruhu!

Za hripavost nastrži hrena in iztisni iz nastrganega sok, deni v ponev kolikor soka, toliko medu, prevri, použij gorko in vlezl se.

Uživaj med z žajbljem in izpiraj si grlo z njim.

Za zlatenico: izreži osrčje iz zrele tepke, zalij luknjo z medom, speci in užij gorko. Ponavljaj več dni.

Za jetiko kuhaj in pij žajbelj z medom in umivaj se z žajbljevim čajem; to bo ustavilo pot in omečilo kašelj ter okreplilo telo. Pomagalo je to že mno-

goterim in bi še mnogoterim, da bi vedeli uporabljati to koristno zel o pravem času.

Za kašelj: kuhaj med in hren in deni žličko žganja.

Uživaj med, trpotčev sok, žajbelj na mleku, bohinjski mah, pljučnik, brinje, kandis, mentolove sladkorčke.

Za trde otoke in bule, da se razženejo ali se ognoje: vzemi 24 gramov prahu bluščeve korenine, po 15 gramov terpentina, medu in brinove žolice, zmešaj na ognjišču in deni dvakrat na dan nov obliz.

Za prisad: naredi testo iz ržene moke, medu, ščepca soli, krvavice, žlice žganja in žlice olja, ter naveži na prisad; bo vzelo ves strup.

Za zobe: zmešaj med s solnim očetom (Salzgeist) in drgni zobe ter izpiraj skrbno.

Če si se prehladil pozimi, prevri žlico bezgove mezge in žlico medu na čaši kropa, iztisni vanj sok polovico limone in vlij žlico dobrega žganja in polij s tem ščepec ruskega čaja. Ta čaj segreje človeka, samo če je živ.

Za star pregled kuhajo vršiče habada, smrdljivega bezga, na vinu in medu.

Čaj kuhaj z medom ali sladkorjem: na čašo čaja prevri žlico medu ali pest sladkorja, potem deni v krop peščico brezovega listja, ko je vrelo za minuto odstavi in ko je stalo dve minuti, precedi in dodaj žlico tropinovca. Tak čaj je silno dobrega okusa in se uživa lahko namesto ruskega, pride tudi ceneje in

je boljši za zdravje, ker žene na pot, na vođo.

posodo 1/4 medu, 3 pesti pljućnika in

Za vsako plućno bolezen si skuhaš pest pšenićnih otrobov. To polij s 3/4 izvrstni stari lek: deni v novo ilovnato litra dobrega piva, pokrij posodo in kuhaš, dokler se je pokuhala polovica. Potem precedi skozi ruto, spravi v steklenice in jemlji po tri žlice na dan. Za naduho in kašel' užívaj zvečer strok česna z medom. Za kašel', naduho in tesnobo v prsih prevri čebulo na medu in jemlji po žlici, kadar te napade.

Za hripavico, kašel' in nahod, kuhaš korenje na medu.

Za kraste na glavi si napravi mazilo iz zmećkane korenine kislice, medu in neslanega presnega masla.

Za naduho pij janežev čaj in med.

Za jetiko, vnetje črev, vroćino in otok obraza, naduho in bodec zmešaj surovo laneno zdrobje z medom in

jemlji večkrat po žlici. Tri žlice stolćenega lanenega semena in medu na dan jemlji za: zapeko, povratno mrzlico, suho grižo, pehanje iz želodca, če se ti ne ljubi jesti, zamašena čreva, bruhanje, nespečnost. Za notranje in zunanje bule kuhaš laneno seme na medu, olju in vodi, vsakega enoliko — in jemlji večkrat po žlički tekoćine, gošćo pa naveži na kraj bolećin.

Za vse vrste izpahkov in lišajev, za trganje, uđnico in protin, pij čaj ovsa in cikoriје, oslajenega z medom ali skuhaš odcedek in užívaj ga tudi za ledvićne in jetrne bolezni: pol litra ovsa operi in ga kuhaš tri četrt ure v 6 litrih vode, dodaj mu pest cikoriјine korenine in 1/4 kg medu, kuhaš še pol ure, primešaj kupico vinskega octa, precedi in vlij v steklenice in užívaj zjutraj in zvečer, po eno kupico.

Na madeže, oskrimbe in rane maži tavžentrožin sok, pomešan z medom.

OPOZORILO ZBIRALCEM PROPOLISA

Čebelarška sezona gre počasi h kraju in čebelarji bodo imeli zopet več časa za pridobivanje propolisa.

Zato bi radi še enkrat opozorili vse, ki bodo zbirali propolis, da pazijo na kvaliteto nabrane surovine. Pri pridelovanju je treba paziti, da v zadelavini ni voščin, lesnih delecev, žic ali mrtvih čebel, kar znižuje njeno vrednost in uporabnost.

Posebno opozarjamo čebelarje, da ne skušajo dodajati raznih ponaredkov propolisa, kot se je to zgodilo v naslednjem primeru:

Nek čebelar je prinesel kolićino propolisa, v katerem so posebno izstopali večji kosi debeline 1—1,5 cm. Na prelomu so bili kosi izrazito sivo-rjavkaste barve. Pri ocenjevanju smo senzorićno ugotovili, da to niso delci propolisa, omenjeni čebelar pa je vztrajal, da so to nanosile čebele in da je to pać propolis. Po analizi, ki smo jo opravili v našem laboratoriju, se je izkazalo, da so bili to kosi steklarskega kita, ki so ga morda res čebele prevlekle s tanko plastjo propolisa, še bolj verjetno pa je bil propolis nanešen na kit.

Zato prosimo vse, ki bodo prinašali propolis v odkup, da resnićno pazijo pri čišćenju in da prinašajo le čisti propolis, saj ga bomo le v tem primeru prevzeli, obenem pa se bomo izognili neprijetnim prepirom o kvaliteti propolisa.

LABORATORIJ

ČUDOVITE MREŽASTE ČEBELJE OČI

Zagonetne se nam vidijo mrežaste oči žuželk, ki se včasih zaiskrijo kot brušeni diamanti. V celotnem očesu je namreč zbranih na tisoče majhnih očesc. Vsako od njih zre nekako odrevenelo vedno v isto smer, nagnjeno za nekaj stopinj od sosednjih očesc. Že desetletja se trudijo znanstveniki, da bi ugotovili, kakšno sliko okolja posreduje žuželki njeno sestavljeno oko.

Tako kot pri človeku tudi pri žuželki ne nastaja slika okolja na očesni mrežnici, ampak v možganih. Zato moramo dokončno opustiti ustaljeno misel, da posreduje mrežasto oko žuželki čisto sliko okolja. Celotno oko naše čebele je sestavljeno nekako iz 5000 manjših očesc, ki jih znanstveniki imenujejo *omatide*. Vsako očesce pa opazuje le »svojo« delček slike, ki bi ustrezal nekako izrezu dveh do treh stopinj. Sonce lahko opazuje vsak hip le eno samo očesce. Zaradi tega poseduje čebela naravnost čudovito napravo, s katero meri kot svojega leta do sončnega položaja. Iz istega razloga razčlenjujejo mrežaste oči leteče čebele pokrajino pod seboj in s tem tudi merijo hitrost letanja nad pokrajino. Pred kratkim naši letalci še niso imeli takega merilnega aparata, vendar so ga strokovnjaki po delovanju mrežastih očesc že izoblikovali.

Kot je profesor Herbert HERAN z vseučilišča v Gradcu ugotovil, meri čebela poleg hitrosti leta nad pokrajino tudi hitrost leta v zraku. Njen živčni ustroj ugotavlja s pomočjo čutnih celic na tipalkah, koliko se tipalke upogibajo pod pritiskom nasprotnega vetra. Iz podatkov obeh občutkov ugotavlja kot, katerega mora uporabljati, da je ne odpihne z določene smeri iz panja na pasišče.

Še čudovitejši je način, kako ugotavlja čebela smer, ki naj jo vodi s pasišča proti domačemu panju. Po podat-

kih, ki jih je čebela dobila v panju od nabiralk, je z lahkoto našla pasišče in tam letala od cveta na cvet. Pri nabiranju je stalno menjavala svoj položaj v okolici. Kako torej najde pravo smer domov?

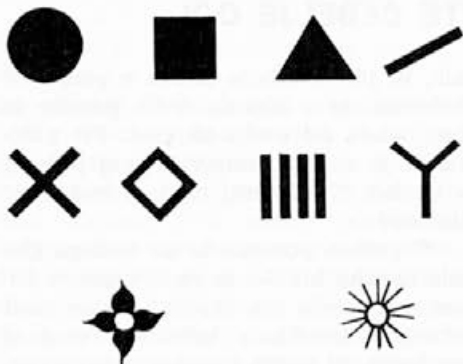
V grobih potezih bi se razlaga glasila nekako takole: iz vseh smernih kotov v pogledu na položaj sonca med letanjem izoblikuje nekakšno srednjo vrednoto, ki točno označuje položaj čebele v okolju. Za 180 stopinj obrnjeni položaj pa je točno najkrajša pot od pasišča proti panju.

V resnici je opisana zadeva, ki smo jo zaradi razumevanja poenostavili, zelo zapletena. Posebno še, ker čebela na pasišču ne leta v ravnih črtah, ampak v vseh mogočih krivuljah. Zaradi tega nastaja izredno veliko število podatkov in človek bi moral seči že po višji matematiki, da bi določil pravo smer povratka.

Vsekakor bi bilo nesmiselno, da bi čebelam pripisovali znanje visoke matematike, saj tudi človeški možgani izvršujejo račune visoke matematike, ne da bi se tega zavedali. Kot vzgled navajamo naslednji primer: kadar zadene v sekundi 385 bilijonov svetlobnih valov mrežnico našega očesa, nam ni treba šteti le valov, ampak jih naše živčevje občuti kot rdečo barvo.

Nekaj podobnega se dogaja pri čebeli, kjer deluje živčevje naglo in natančno, kot bi bili umetno sestavljeni elektronski računalniki — končni izsledek pa je vedno točno določena reakcija, se pravi, da hoče čebela »gledati« sonce le z določenim očescem celotne skupine, to je s tistim izračunanim očescem za pravo smer.

Ali žuželke res ne morejo videti čiste slike svojega okolja in vidijo sonce morebiti le kot svetlo točko? Morda je to le pri najnižje razvitih drobnih žuželkah, ki imajo oči sestavljene le iz nekaj manjših očesc. Razvitejše žuželke

pa so v tem pogledu dokaj na boljšem. Mravlje na primer razločujejo drugo mravljo že na razdaljo dveh centimetrov. Čebele razločujejo liste od cvetov že na večjo razdaljo, ko jih cvetni vonj pripelje v njihovo bližino. Ose samotarke se orientirajo po oblikah dreves in grmov, da najdejo pot do roščka, ki so ga izkopale v zemljo. Iz istega razloga nagrmači rakovica v pribrežnih plitvinah do 15 cm visok kup blata tik ob vhodu v svoj podzemski rov.

Iz naštetih primerov pa sklepajo strokovnjaki, da zgoraj omenjene žuželke ne vidijo mravlje, cvetice, drevesa ali kupčka kot jasno sliko, tako kot naše oko, temveč bolj kot vzorec ali znak, ki opozarja njihove možgane. Slavni znanstvenik profesor dr. Karl FRISCH je namreč ugotovil, da čebele ne razločujejo posameznih spodaj prikazanih znakov, ampak so jim vsi enaki, ker pač iščejo medicino ne pa obliko.

Vsekakor se lahko čudimo, da čebelam razne oblike cvetov ne delajo nobenih preglavic, čeprav bi domnevali, da je razločevanje oblik težavnejše kot razlikovanje kroga od trikotnika. Tega pojava si s samim razčlenjevanjem mrežastih oči ne moremo razložiti. Svetla žarek v ta problem so prinesle raziskave, ki sta jih delala leta 1963 dr. Rudolf JANDER in dr. Kristina VOSS

na zooškem zavodu vseučilišča Freiburg.

Navajamo le nekaj dejstev: kadar stoji rdeča gozdna mravlja pred odločitvijo, ali naj se približa črni točki ali barvastemu cvetu, se odloči za črno točko. To je tudi razumljivo, ker kot žuželka s cvetovi nima opravka. Črna točka pa ji v naravi pomeni vhod v njeno gnezdo. Pri pašni čebeli je zadeva nasprotna, ona išče pisane cvetove, ne pa črne točke. Ko pa se čebela vrača s polnim želodčkom s paše domov, išče le črno točko, ki ji pomeni vhod v panj in je noben še tako lepo pisani cvet ne zvabi na obisk.

Iz istih razlogov privlačujejo gosenice smrekovega preleca pokončne črte, se pravi stoječa drevesa, na katera morajo splezati, da se hranijo. Vodnemu drsalcu pa so pogodu vodoravne črte, ker vidi v njih rešilno obalo, ko se mora naglo umakniti požrešni ribi. Seznan podobnih pojavov bi lahko nadaljevali v nedogled, skoro za vsako žuželko posebej. Določeni znaki so za žuželke pač odločilni in jih tudi sprejemajo, vse druge oblike niso zanimive in jih niti ne zaznavajo. Najvažnejše pa je dejstvo, da je naravno spoznavanje znakov prirojeno, se pravi, da je podedovano. Mlade, neizkušene živalice se v tem pogledu obnašajo kot vse njene izkušene sorodnice.

Iz aktivnega delovanja živčevja izhajajoča notranja prisila, ta nehotna zavest, da je treba zadevo tako urediti in ne drugače, je tista velika skrivnost instinktnega delovanja tako pri živali kot pri človeku. Nekaj veličastnega je ustvarila naša narava v tem nenavadnem naravnem pojavu. In kdo nam ve odgovoriti, kaj naj bolj občudujemo, ali uvidevnost, razum in modrost posameznika ali ravnokar omenjena »življenjska pravila«, ki jih narava polaga v kromosome kot dedne lastnosti, da se novo bitje takoj znajde sredi življenja.

Iz dosedanjih dognanj sledi pač spoznanje:

Dejstvo, da sprejema človek svojo okolico v mnogih jasnih slikah, ni samo ob sebi naravna zadeva. Naše vidno dožemanje je »največji naravni čudež«, ki ga ustvarjajo v nedosegljivo obliko milijonske množice živcev, s posebnim, doslej še neznanim preklapljanjem!

Vendar opozarjamo, da je naša vidna slika okolja polna malih netočnosti v primerjavi z natančnim fotografskim posnetkom. Kot vse živali vidimo tudi mi le košček naše okolice, pa čeprav

precej večji delček. Toda naše gledanje še zdaleč ni fotografsko natančno, kar nam prikazujejo razni preizkusi. Za točnejše gledanje bi morda potrebovali še enkrat toliko možganskega živčevja, kot ga posedujemo sedaj. Že od nekdaj si človek domišlja, da je popoln stvor narave. Vendar se moramo zavedati, da smo od idealne stvaritve še zelo oddaljeni. To velja tako za naš dober vid kot za vse naše dosežke!

Bienenvater 7/1975, prevod Julij Mayer

ZDRAVLJENJE S ČEBELJIM STRUPOM

DR. L. N. DANILOV

Čebelji strup je že od pradavnine znano ljudsko zdravilo. Že v Hypokratovih in Ovicenovih delih se govori o uporabi strupa pri bolnikih.

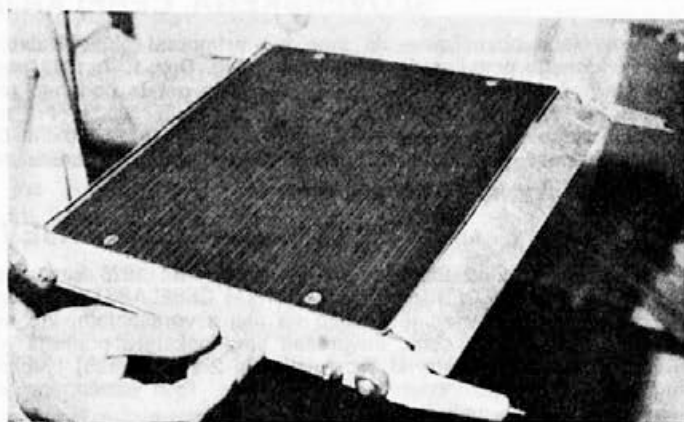
Čebelji strup je brezbarvna tekočina karakterističnega vonja. Presušeni čebelji strup ne izgubi svoje zdravilne učinkovitosti. Njegova kemična sestava pa še ni povsem poznana. Dokazana je le prisotnost dokaj aminokislin, mravljinčne kisline, solne kisline, histamina in acetilholina. W. Neuman in K. Haberman sta v svojih delih (1954) dokazala, da se v čebeljem strupu nahaja beljakovina mellitin. Vpliv čebeljega

strupa na organizem je zelo zapleten, odvisen od doze, mesta vbizganja in individualne občutljivosti organizma. Upoštevati pa je treba celovito reakcijo na čebelji pik.

V klinični praksi je bilo s poskusi dokazano, da čebelji strup razširja kapilare, omiljuje bolečine, pospešuje dotok krvi k obbolelemu organu ter povzroča še druge spremembe v organizmu. Imamo raziskave o delovanju čebeljega strupa (v podobi čebeljega pika in intoforeze oziroma preparatov, ki ga vsebujejo (apizartron).

Nas so zamikala dela o uporabi če-

Aparat za pridobivanje
čebeljega strupa,
ki ga potrebuje
zdravilna industrija,
deluje na osnovi
enosmernege toka

beljega strupa pri zdravljenju nezace-
ljivih ran in tvorov na golenih. Ta pro-
blem je pomemben in aktualen, kajti
bolnik večkrat boluje tudi po več let,
a brez vidnega uspeha. Na naši kliniki
v Leningradu smo začeli uporabljati če-
belje pike in elektroforeze (iontofore-
ze). Metodo smo uveljavili na 35 bolni-
kih s tvorji na golenih (18 moških, 17
žensk) v starosti od 29 do 57 let. Vsi
ti bolniki so se zdravili že dalj časa
(3 do 12 let) z različnimi sredstvi brez
pravega učinka; mnogi izmed njih so
sploh že izgubili upanje na ozdravlje-
nje.

Po celovitem pregledu sta bila na
vseh bolnikih opravljena po dva preiz-
kusa na občutljivost organizma za če-
belji strup. Vse zdravljenje je poteka-
lo po temle redu: kožo je treba na me-
stu, ki pride v poštev za aplikacijo,
skrbno umiti s toplo vodo in milom.
Tam se potem aplicira prvo želo, drugi
dan dve — deseti dan deset. Sledi 3 do
5 dni premora, nato se zopet dajejo
žela (vsak dan tri). Pacienti so v dveh
ciklih vsega skupaj prejeli 180—200 žel.
Hkrati je bil vsem bolnikom predpisan
čisti čebelji med: trikrat dnevno po
eno žličko. Želo je bilo vtisnjeno 4 do
5 cm od roba rane, na rano je bila

stavljena obveza s čistim čebelnim me-
dom. Po prvem ciklu žel so vsi bolniki
prejemali elektroforezo z apizartronom
v ampulah. Vsak drugi dan je bilo v
enem ciklu do 15 procedur.

Pri večini bolnikov se je stanje že
po prvem ciklu izboljšalo, infiltracija
na robu rane se je zmanjšala, koža
okoli rane je bila toplejša in močno
se je znižala stagnacija delovanja oži-
lja. V obrobju rane je bila vidna rast
tkiva, medtem ko je površje ran začelo
pokrivati kožno tkivo rožnate barve.
Popustile so tudi bolečine. Proceduro
so vsi bolniki dobro prenašali. Drugi
ciklus smo praviloma opravili ambu-
lantno. Proti koncu drugega cikla je
pri večini bolnikov prišlo do zaceljenja
oziroma zmanjšanja rane. Od 35 bolni-
kov so se 26. rane zacelile po 46—72
dneh, pri 9. bolnikih pa se je zdravlje
občutno izboljšalo. Med temi devetimi
bolniki so bili predvsem pacienti z ne-
ozdravljivimi tvorji na golenih.

Vsi bolniki so dobro prenašali zdrav-
ljenje s čebeljimi piki in elektroforezo.

Te skromne izkušnje nam omogo-
čajo, da zdravljenje s čebeljim stru-
pom priporočamo. Metoda je prepro-
sta, efektivna, učinkovita in uspešna.

Včelařtvi 11/74, Deb. L.

OBVESTILO VSEM ČLANOM ZVEZE IN NAROČNIKOM SLOVENSKEGA ČEBELARJA

Vse člane obveščamo, da smo bili primorani objaviti dvojno številko revije zaradi
nepredvidenega povečanja cen poštne službe. Dne 1. 7. 1975 nam je PTT sporočila, da je
povišala poštnino za Slovenskega čebelarja in ostale podobne revije s prejšnjih 1.980 din.
za celotno številko, na 6.500 din to je za celih 300 %. Pri nakladi 6500 izvodov ene
številke zneso to za šest števil v letu 1975 vsoto 27.130 din. Dvojna številka nam bo v
precejšnji meri pomagala znižati stroške. Upamo, da boste našo odločitev sprejeli z
razumevanjem.

Uredniški odbor

VPRAŠANJA ČEBELARJEV

V sedmi številki Slovenskega čebelarja leta 1975 smo objavili članek z naslovom
UPORABA »BENZALDEHIDA« V SODOBNEM ČEBELARSTVU avtor — Živko M. Stanislavje-
vič. Nekaj čebelarjev se je obrnilo na nas z vprašanjem, kje se benzaldehid lahko dobi
in kakšna je njegova cena. Povprašali smo nekatera podjetja in izvedeli, da ga prodaja
»Kemoservis — fotomaterial Trg revolucije 2 (tel. 23-189) Ljubljana. Cena polilirske stek-
leničke znaša 97 din.

Veliko uspeha pri uporabi.

OSNOVE ČEBELARJENJA V NAKLADNIH PANJIH

INŽ. LUDVIK KLUN

11. Preprečevanje rojenja v nakladnih panjih.

Rojive družine dajo dvakrat do trikrat manjši donos kot nerojive. Zato pomeni rojenje občutno gospodarsko škodo v čebelarstvu. Rojive družine so izločene od dela 3 do 4 tedne, kar je odločilno za donos. Mimo tega preprečevanje rojenja pogosto tako zaposli čebelarja, da prav zaradi tega čebelarji z manjšim številom družin kot bi lahko, če bi ne imel rojivih družin.

Pravimo, da dajejo majhni panji veliko rojev, zato pričakujemo od nakladnih panjev, ki jim lahko poljubno večamo prostornino, zelo malo rojev. Žal pa temu ni vedno tako. Pogosto se namreč primeri, da čebele v večjih nakladnih panjih bolj rojijo kot v manjših listovnih, v katerih matici redno oskrbujemo prostor za zaleganje. Na rojenje namreč ne vpliva samo prostornina panja temveč še vrsta drugih dejavnikov, ki jih moramo upoštevati pri preprečevanju rojenja.

Najpogostejši vzroki za nastanek roja v nakladnem panju so:

a) **Biološko ostarela matica.** Matica v času največjega razvoja družine začne zmanjševati število izleženih jajčec, zaradi česar se poruši razmerje med krmilkami in odkrito zalego. Družina se namreč normalno razvija, če ena mladica krmi dve do tri ličinke. V družini, ki se pripravlja na rojenje, pa pride na eno ličinko tudi 5-krat do 10-krat več mladice (krmilk).

Nakladni panj, v katerem z matično rešetko ne omejujemo matici prostora za zaleganje v času razvoja, omogoča maksimalno izkoriščanje plodovitosti matice, s tem pa je pospešeno tudi njeno biološko staranje. Zato menjamo

matico v teh panjih vsaj na vsaki dve leti. Znani so tudi kraji (žal na tujem), kjer zaradi intenzivne in celoletne paše menjajo matico celo dvakrat v istem letu.

b) **Pregrevanje panjev.** Prostostoječi panji so bolj izpostavljeni pregrevanju kot tisti v čebelnjaku, zaradi česar nastanejo v panju nenormalni pogoji za življenje čebel. Družina si zato z rojem poišče nov dom in omogoči izrojencu znosnejše pogoje. Včasih zadostuje samo en dan z močno pripeko, da si družine potegnejo matičnike. Posebno hitro store to tedaj, ko je zgornja naklada napolnjena pretežno s pokrito zalego, ki v najtoplejšem delu panja predstavlja generator toplote. Ugotovili so, da začne matica zalegati jajčeca v mešičke tedaj, ko nastane ob satih z zalego temperatura 36 do 37°C. Če je v sredini gnezda večje število satov s pokrito zalego, pa zalega v mešičke že pri 35°C. Ugotovili so tudi da je zato donos družin, ki so zaščitene pred pregrevanjem večji za okrog 55% in tudi voska je več za okrog 52%.

c) **Pomanjkanje prostora za zaleganje.** Kot smo že omenili, je potrebno pravočasno menjati naklade in tako pripravi matici prostor za zaleganje. Seveda pa moramo pri tem paziti, da ne širimo prostora s starimi ali nedograjenimi sati, katerih se matica izogiblje. Isto velja za svetle sate v zgodnji pomladi ali v jeseni.

d) **Nezaposlenost čebel pri gradnji satja.** Nezaposlenost mladih čebel v panju pospešuje rojenje, zato jih moramo zaposliti pri krmljenju zalege, čiščenju satja ali gradnji novih satov. Prav pri slednjem moramo dodobra izkoristiti delovno energijo mladih čebel

in poskrbeti za to, da nam družina izdela vsaj deset novih satov v sezoni.

Poleg omenjenega vpliva na nastanek rojenja še rojivost družin, vrsta in izdatnost paše, razmerje med odkrito in pokrito zalego, moč družine, starostni sestav čebel ipd.

Ukrepi, s katerimi zmanjšamo rojivost družin, so torej:

Pravilno in pravočasno širjenje plodišča, redna zamenjava matic, intenzivna gradnja satnic ob paši, zaščita (umetna ali naravna) panjev pred pregrevanjem, povečana ventilacija, obračanje žrel proti severu v poletju, pravočasen odvzem medu in ne nazadnje selekcija malorojivih družin.

Kljub naštetim preventivnim ukrepom pa bomo vseeno imeli več ali manj rojivih družin, saj je prav rojivost pogoj za ohranitev vrste. Večina se čebelarstva z večjim številom panjev zadovolji, če število rojivih družin ne preseže 10 %. V takem primeru tudi ne tekajo za roji, pač pa jih pripišejo kot stalno izgubo v čebelarstvu.

Prvi pregled družin na rojenje opravimo tako, da izberemo nekaj močnih družin in jih pregledamo, če so potegnile matičnike. Pri pregledu naklado dvignemo na zadnji strani toliko, da lahko pogledamo spodnje letvice satov, ob katerih se običajno nahajajo rojevi matičniki. Pri pregledu podkadamo čebele, da se umaknejo med sate. Če opazimo matičnike, pregledamo še ostale družine in se odločimo za ukrep. Glede na število družin, ki so potegnile matičnike, značaj paše ter vremenske razmere izberemo način za preprečitev roja. Rezanju matičnikov se v nakladnih panjih izogibljemo, ker je to jalo vo delo in zahteva preveč časa, ki je osnovno merilo pri izbiri nakladnega panja.

Med najbolj razširjene metode preprečevanja rojenja štejemo:

1. Zamenjava stare matice z mlado. To je najučinkovitejša metoda. Zato

ni naključje, da imajo dežele, kjer intenzivno čebelarijo z nakladnimi panji zelo močno razvito vzrejo matic.

2. Demariranje ali oddaljitev zalege od matice. To je ena od najstarejših metod preprečevanja rojenja. V tem primeru pustimo matico s satom zalege in satnicami v spodnji nakladi, medtem ko ostalo plodišče ločimo z matično rešetko od matice. Čebele se z izredno vnemo vržejo na gradnjo novega plodišča, pri tem pa jim rojilni nagon preneha. Čeprav je tak način preprečevanja rojenja dovolj učinkovit, je komaj uporaben pri čebelarjenju v nakladnih panjih zato, ker je treba poiskati matico, kar v živalnem panju zahteva več časa. Poleg tega je mogoče tak poseg opraviti le tedaj, ko je dovolj toplo in ko je v naravi donos, da čebele gradijo satje ker sicer razvoj zastane. Matičnike v zgornji nakladi odstranimo.

3. Zamenjava rojive družine z nerojivo. Ta metoda je uporabna tedaj, ko je v naravi medenje in je dnevni donos vsaj 200 do 400 g; sicer pašne čebele, ko se vrnejo v panj s tujo matico, to uničijo. Metoda je torej primerna za prevaževalce.

4. Umetno rojenje. Roj je moč koristno uporabiti za donos, če je izšel 40 do 45 dni pred glavno pašo, ker tak roj izdela gnezdo in formira družino. Pravtako je roj učinkovit, če ga napravimo neposredno pred pašo. Tak roj se z veliko vnemo vrže na pašo in gradnjo satja. Če take roje ojačamo še s pašnimi čebelami matičnega panja, kar je pri nakladnih panjih zelo preprosto opravilo, dobimo ojačan umetni roj, ki dodobna izkoristi pašo.

5. Delitev družin pred rojilno dobo. V zadnjem času priporočajo pri pašnih razmerah, kjer ne nastopajo zgodnje paše, delitev družin kot učinkovito metodo za preprečevanje rojenja. Mimo tega se s takim načinoma čebelarjenja tudi zelo poveča donos, saj »proizvajata«
pašne čebele pred pašo dve matici,

med pašo pa samo ena. Običajno delimo družino sredi maja. Med obe nakladi damo zamrežen vmesni pokrov ali čebeljo rešetko. V zgornjo naklado dodamo mlado matico, matičnik od izbrane družine ali v skrajnem primeru pustimo, da si čebele vzredijo matico iz zalege. V tej nakladi odpremo zgornje žrelo, skozi katero se vrnejo pašne čebele v spodnjo naklado z matico. Zato je spodnja družina močnejša, med-

tem ko je zgornja šibkejša in jo poj-
mujemo kot pomožno družino. S to družino lahko že do glavne paše ojačujemo osnovno družino s pašnimi čebelami.

Viri:

²⁸ Roger A. Morse. The Complete Guide to Beekeeping New York 1972.

²⁹ V. Rodionov, I. Šabaršov. Mnogokorpusni ulej i metodi pčelovoždenija. Voronež 1968.

OSEMENJEVANJE MLADIH MATIC

PRIREDIL JULIJ MAYER

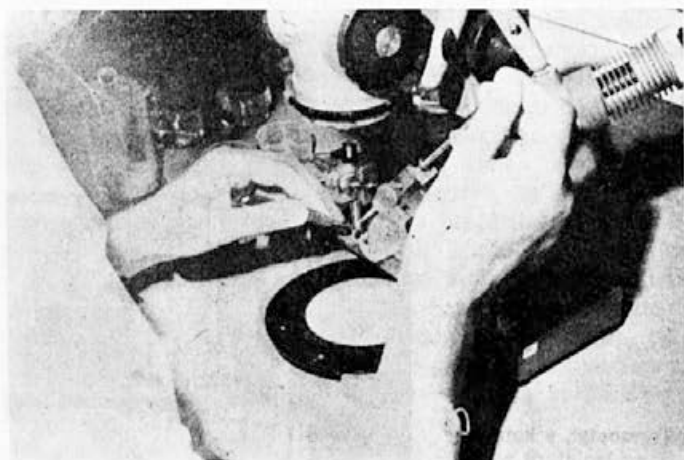
Vzreja trotov

Vsem čebelarjem je znano dejstvo, da vzredi čebelna družina mnogo več trotov, kot jih potrebuje za oprasevanje svojih mladih matic. To je potrebno zaradi tega, ker je vedno le del trotov sposobnih za oprasevanje. Množica za parjenje sposobnih trotov pa je tem večja, čim ugodnejše so vzrejne razmere v družini. Za osemenjevalne namene moramo torej družini nuditi čim boljše pogoje, da se troti izborno razvijajo in na ta način dobimo zadostno količino semenčic za polnjenje oplemenjevalne štrcaljke. To dosežemo v močni in dobro oskrbovani družini, ki trote tudi

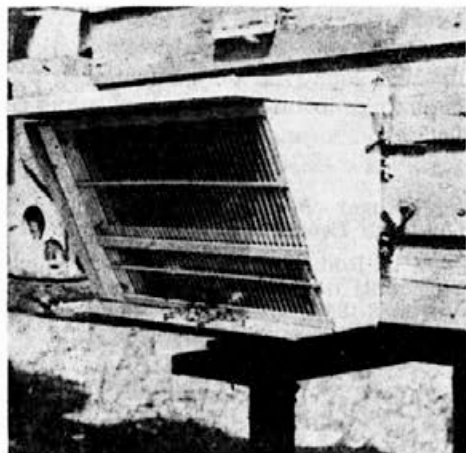
rada goji. Zato take družine ne glede na pašo ves čas pitamo.

Kot je znano, živijo troti v tesnem sožitju s čebelami, vendar niso tako navezani na panj kot čebele. Zato se troti tudi razlezejo v druge družine. V tem pa je skrita nevarnost, da nam pride v roke trot iz družine, kjer niso bili dovolj dobri vzrejni pogoji. Zato se lotimo posebnih varnostnih ukrepov za tiste trote, ki so namenjeni za odvzem semenčic. Na razpolago sta nam dve možnosti:

1. trotjo zalego prestavimo enostavno v medišče, kjer se troti nemoteno

Odvzemanje trotovske sperme

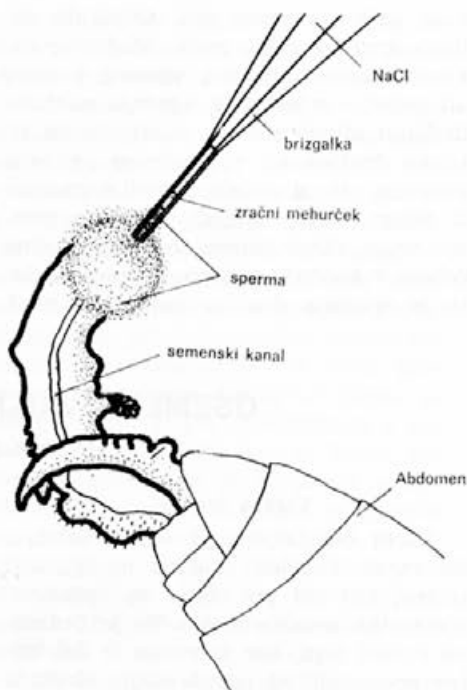
Naprava, ki preprečuje izlet troto

porajajo in jih čebele tudi dobro ne-
gujejo;

2. izdelana je posebna naprava (izo-
lator), ki ostane v plodišču. Vanjo po-
rinemo sat s trotjo zalego, ki jo na
obeh straneh obdaja matična rešetka,
da imajo čebele prost dostop do celic.

Prprava troto

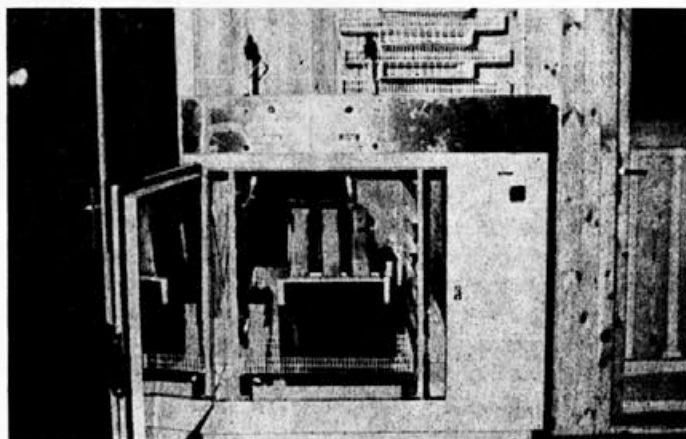
Troti postanejo spolno godni šele
12.—14. dan starosti, zato jih šele od
tega dne naprej lahko uporabljamo za
odvzem semenčic. Pri tem pa je naj-
važnejše, da se troti otrebijo. V ta na-
men je zgoraj opisana naprava z matič-
nima rešetkama izredno prikladna.
Vzamemo jo iz panja in postavimo na

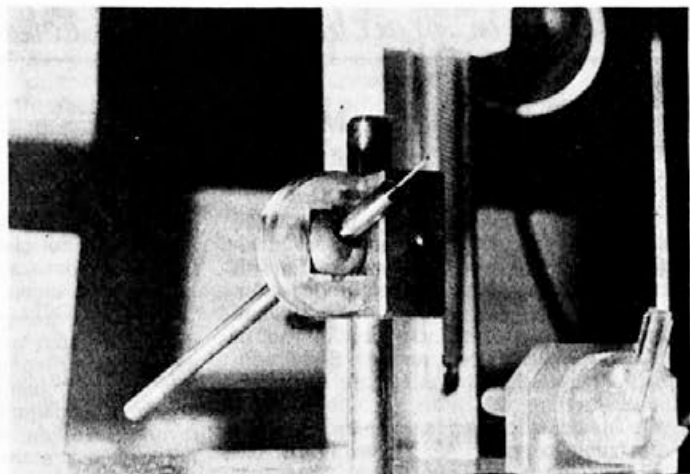
**Shematični prikaz spolne trobi v
trenutku odvzemanja semena (sperme)**

delovno mizo pred zaprto okno. Kakor
hitro odpremo napravo, vzletijo troti
proti oknu in se nabirajo na šipah,
kjer se tudi po kratkem času otrebijo.
Določeno število troto vtaknemo v
mrežo za razpošiljanje matic, kjer je
hramček, napolnjen z medom ali mede-

**Termostat, v katerem
so izolatorji z troti**

**Želni kaveljček
pritrjen na aparat
za osemenjevanje**

nim testom, in čimprej odnesemo v laboratorij. Tam jih shranjujejo v termostatu s stalno temperaturo 34° C. Vsa zadeva se mora hitro odvijati, ker že po 15 minutah nastajajo nevšečnosti. Čim krajši je čas, ki ga prebije trot izven panja, tem hitreje izvеси svoj spolni organ, s katerega posrkajo semenčice s štrcaljko.

Tudi v osemenjevalnem laboratoriju spustijo trote, da odletijo na okno ter se z vso gotovostjo otrebijo. Tam jih s šip z lahkoto poberejo. Poleg tega pa letanje nekako pospešuje, da trot hitreje izvеси spolovilo.

Osemenjevalna naprava

Za osemenjevanje služi v glavnem še vedno naprava, ki sta jo izdelala MACKENSEN in ROBERTS, seveda z določenimi izboljšavami. Na kovinski plošči so pritrjena stojala za potrebne pripomočke.

Najprej sta tu dva drobna kaveljčka, s katerima previdno odprejo matici zadek. Na drugem stojalu je nameščena štrcaljka s semenčicami, ki so jih odvzeli trotom. Tretje stojalo pa nosi pripravo, v katero je pripeta omamljena matica.

Oba kaveljčka, ki sta namenjena za odpiranje matičnega zadka, sta različno oblikovana. Levo ključico vpnejo v

zadnji matični obroček in ga previdno potegnejo proti levi strani. V nastalo odprtino vtaknejo drugo ključico, ki je na koncu trikotasto razširjena. Z njo previdno pritisnejo želo ob stran, da postane vidna matična spolna odprtina. Šele sedaj lahko približajo spolni odprtini tanko konico štrcaljke.

Štrcaljka, rekli bi ji lahko tudi brizgalka, je najvažnejši del celotne osemenjevalne aparature. Izdelana je iz pleksistekla. Brizgalka se končuje v fino konico, ki meri komaj tri desetinke milimetra v premeru. To pa je ravno debelina, ki jo dovoljuje širina matičnega spolnega organa. Pri spojitvi brizgalkine konice z matičnimi spolnimi vodi morajo najprej spolno zaklopko potisniti na stran. To se izborno posreči konici, ki ima po nasvetu strokovnjaka VESELYJA cilindrično obliko. Stare so imele konično konico.

Zaradi majhne oblike osemenitvene ga objekta se razume, da se pri operaciji poslužujejo binokularja. V ta namen so izdelali poseben stereomikroskop, ki dovoljuje 20 do 40-kratno povečavo. Plin za narkozo matic nam dobavlja visokotlačna jeklenka za ogljikov dvokis. Ob strani ima pritrjen poseben regulirni ventil za točno doziranje plina.

Nadaljevanje prihodnjič

MOJE IZKUŠNJE

AVGUŠTIN TROJER

Oglašam se vam kot redni bralec naše revije. Ker sem tudi jaz čebelar, sem z veseljem spremljal vse novosti, o katerih ste pisali. Zelo me je zanimal nov način prilagoditve AŽ panja sodobnim zahtevam. To sem tudi preizkusil v praksi in rad bi vam nekaj v zvezi s tem napisal. Sedaj sem že v pokoju in imam čas, da se ukvarjam s čebelarstvom.

Ker panje izdelujem sam, sem se odločil za izdelavo super AŽ panjev na 12 okvirjev. Te je možno uporabljati brez matične rešetke. Spodnje sate v plodišču sem dvignil za debelino matične rešetke. Drsalne uture za železne nosilce sem izdelal za dve višini. Zato ne potrebujem nobenih vložkov. Dobro paše zahtevajo panje, kjer je prostornina dovolj velika, da je kos najmočnejši družini. Zato imam velike možnosti za razvoj in prezimitev močnih družin. Pri super AŽ panju odpade vsako prestavljanje, tako je razvoj samohoten. V praksi sem ugotovil, da matična rešetka tu ni več potrebna, razen, če prezimim dve družini v enem panju in jo uporabim kot ločilno desko.

Izkušnje so mi pokazale, da je zelo pomembno, če začnem s krmljenjem že pred septembrom, če ni paše. Pri tem pa morata biti na razpolago družini dva prostora brez rešetke. To je pomembno tudi za spomladanski razvoj. Matica naj ima vedno dovolj praznih celic za zaleganje. Sam sem spoznal, da je potrebno izpolniti več pogojev za razvoj močnih družin v super AŽ

panjih: mlada matica, zadostna medena zaloge, da je v območju gnezda dovolj obnožine, da doteka hrana v panj in da je le ta dobro ohranjen.

Trenutno imam 35 družin. Opazil sem, da na ta način prihranim mnogo dela. Sedaj imam prilagojenih na nov način šele eno tretjino panjev. Čebelarim na dveh stojiščih oddaljenih 3–4 km. Razdalja je ravno prava, da se delavke iz narejencev ne vračajo v stare družine.

Tudi pri zazimljenju čebel ni nobenih težav. Večina čebelarjev zazimuje čebele tako, da ne prestavlja gnezda in pusti odprta medišča. Zelo je važno, da so plodišča dobro odeta. Panj na 9–10 satov je premajhen. Prestavljanje satov pa nam da veliko dela. Če pa nas prehiti še razvoj družin, se s tem stopnjuje število rojev in tu je še dodatno delo. Družine potrebujejo panj z več prostora in to je super AŽ panj.

Ne bi rad pretiraval, ampak navajam samo izkušnje iz prakse. Pri manjšem delu imam večji povprečni donos. Tudi pri točenju nimam nobenih težav.

Vedno sem se zanimal za izboljšave v čebelarstvu in temu se bom posvetil tudi v bodoče. S to novo obliko panja se tudi cena bistveno ne dvigne. Sicer pa jih izdelujem sam. Prizadevam si, da bi odstranil čim več nepotrebnega dela.

Verjetno je med nami še mnogo talentov, ki bi lahko obogatili naše čebelarstvo z novimi idejami.

KAKO SEM ZDRAVIL ZLATO ŽILO

IVAN KRAJNC

Se kot dečko trinajstih let sem opazil, da pri veliki potrebi krvavim iz danke. Potožil sem se doma očetu, ki me je zavrnil z besedami: »Ubogi otrok, tudi ti boš celo življenje trpel za zlato žilo, kot večina nas v rodbini.« Od takrat do danes, ko sem izpolnil že 62 let me spremlja ta nadležna bolezen. Včasih sem trpel več včasih pa manj. Pri zdravnikih nisem dosti opravil. Operacija in naprej! Navadno sem dobil recept

za vložke in mast, tako je stvar bila opravljena in nikoli zazdravljena. Če sem se potožil kakšnemu zlobnemu ali nagajivemu znancu (v prijatelje namreč že dolgo ne verjamem), me je navadno zbodel češ, prijavi celo stvar ministru za rudarstvo in bo stvar urejena.

Preteklo zimo sem se v Ljubljani potožil res prijaznemu in zelo ustrezljivemu znancu, ki mi je povedal, da nek čebelar iz bližine Sevnice dela svečke

iz propolisa in da je to nevšečnost njegova mama odpravila v par dnevih. Pisal sem mu in ga prosil za pomoč. Še prej pa, kot sem dobil odgovor, sem vzel mast za hemoroide imenovano Nevorektol. Primešal drobiž propolisa (ki sem jih slučajno imel in shranil, ko sem odcedil propolis v 90 % špiritu). Poleg droži sem tudi preostalo količino tekočega propolisa zlil z dna posodice od droži v Novorektol mast. Vse sem pomešal z lesenim klinčkom. Dobil sem temnorjavo mast.

V kopalnici sem se namazal z napravljeno mažo. Zapeklo me je grozno, peklo me je le kratke čas.

Bil sem v zelo velikih skrbih, ker sem že neprenehoma krvavel nad sedem mescev. Čakal sem rezultat mojega po-

sega. Spal sem dobro tisti večer in srbenje je kar izginilo. Drugo jutro sem še krvavel, ali kri je bila nekaj bolj temna kot navadno. Takoj sem se zopet opral in namazal. Peklo je zelo, vendar se mi je dozdevalo, da manj kot predhodni večer. Zvečer sem namazal zopet. Drugo jutro ni bilo več krvavenja, no, kljub temu sem še nekaj dni mazal. Ob rednem pranju in kopanju se še vedno namažem. Od takrat krvavenja ni več. Tudi srbi me ne več. Neverjetno kako se danes počutim zdrav v tem pogledu. Meni je **propolis zelo, zelo pomagal**.

Čeravno se bo kdo nasmešnil, sem pripravljen danes to povedati tudi ministru za rude, posebno če mogoče tudi on trpi na tej nadlogi, ki je že marsikomu izkopala prerani grob.

NEKAJ O PREPREČEVANJU ROPANJA

I. ZUNKO

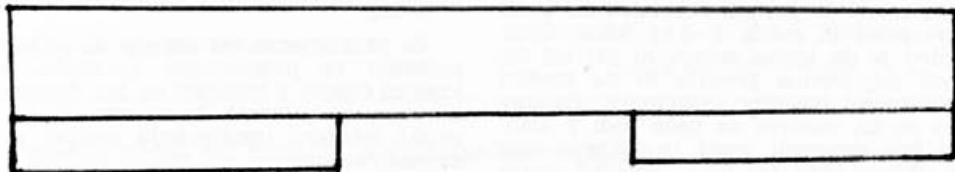
O ropanju in preprečevanju tega pri čebelah je v čeb. literaturi pri nas in drugod mnogo napisanega. Meni osebno se je v moji nad tridesetletni praksi pri okrog 30 panjih do sedaj obnesla za preprečevanje nastanka ropanja enostavna letvica ali zapornica, ki jo bom opisal.

Za eno tako zaporico rabimo kos mehkega lesa dolžine 14, širine 5 in višine 1.5 cm. Dolžina in višina morata biti v vsakem primeru tolikšna, da žrelo panja popolnoma zapreta. Na to letvico pribijemo, kakor kaže slika, ob obeh koncih spodaj 7 mm debelo letvico po vsej širini, tako, da ostane na sredi 4 cm širok in 7 mm visok prehod. Sam sem uporabljal lesenit, pod katerega sem podlagal toliko lepenke, da sem dobil debelino 7 mm. Lahko pa ta prehod tudi izžagamo.

Ob nevarnosti ropanja, ali pa, če se je to že začelo, pritisnemo letvico

ropanemu panju k žrelu. Ropnice se potem gnetejo nad letvico po verandi skozi »tunel«, letvice pa ne gredo v panj. Res, da se tudi čebele tega panja nekaj časa vrte, vendar se kmalu znajdejo. Če pa je panj že hudo napaden, je treba prisloniti k žrelu kar dve letvici zaporedoma. V vsakem primeru moramo letvico obtežiti s kamenčkom, sicer jo ropnice odrinejo. Imam takih letvic za vse panje, hranim jih v čebelnjaku v kartonski škatli, da so vedno pri roki.

Če je kdaj, zlasti po ajdi (ko je še bila), prišlo do ropanja, sem brž napadenemu panju prislonil to letvico, verando panja pa s pomočjo čopiča ali cunjice navlažil z vodo, kateri sem kanil malo petroleja, pa je napad kmalu ponehal. Krmim vedno podnevi, vse hkrati in brez slabih posledic, vendar pa uporabljam ob krmljenju pri šibkejših družinah to letvico.

Letvica shematično v naravni velikosti

NEKAJ ZANIMIVOSTI O ČEBELARSTVU V LDR KOREJI

KAREL PIRC

Simbol delovnega elana Korejcev je Cholima (čolima). Ta simbol nazorno prikazuje bronasti kip dirkajočega konja na 37 m visokem spomeniku v njihovem glavnem mestu Phjong-Jangu. Ta spomenik je njihov simbol in navdih za delo, da bi čim prej odstranili posledice vojne.

Kot nepogrešljivi del korejskega kmetijstva posveča LDR Koreja čebelarstvu posebno pozornost in skrb. Najmočnejše je razvito v kmetijskih in sadjarskih območjih predvsem zaradi opravešanja. V višje lege z boljšo pašo pa prevažajo na pozne paše.

Prvotna domača čebela je bila indijska čebela, Korejci so jo imenovali seveda korejska čebela. Živele so v gozdovih in Korejci so jih poznali le kot divje čebele, ki so jih z velikimi napori skušali udomačiti. Indijska čebela (Apis indica) je majhna čebelica, ki ima povsem svojevrstne lastnosti. Živi v majhnih družbah. Glede na njeno velikost in maloštevilnost jo vzrejajo v majhnih lesenih panjih — votlakih (plodišče ima premer 25×25 cm) seveda z nepremičnim satjem. Ti votlaki imajo za streho z žico povezano rižovo slamo in stojijo posamič na kamnitih ploščah. Širina celic v satju je 4,3 mm v primerjavi z našo čebelo, ki ima celice premera 5,4 mm. Največja slabost indijskih čebel je njihova nestalnost. Včasih kratkomalo zapustijo svoj panj, ter prepustijo svoj domek z zalego medu in zalego roparicam in večšam. Slabo prenašajo tudi čebelarjev pregled in reagirajo na svojstven način. Pri nabiranju medicne, cvetnega prahu in vode ne sedajo na cvet oziroma podlago, temveč opravijo to kar mimogrede v stalnem letu. Donos medu je pri teh čebelah tudi temu primeren in znaša 4—5 kg letno. Zanimivo je da trotja zalega ni pri tej čebeli popolnoma pokrita in na sredini pokrovcev opazimo odprtine. Zanimivo je, da izletava na pašo tudi v hladnejšem vremenu, megli in dežju in celo v njihovi zimi pri 0°C. Značilna zanjo je tudi visoka stopnja prilagodljivosti na

življenjske pogoje okolice in pa odpornost proti bolezenskim bakterijam. Iz opisanega je razvidno zakaj so se že od nekdaj zelo zanimali za čebele drugih pasem, ki imajo večje donose. Prvi so poizkušali in deloma imeli dobre rezultate Japonci v času, ko so deželo okupirali. Uvozili so večje količine evropskih čebel (kranjske, italijanske, srednjeevropsko črno čebelo in kavkaške čebele). Po osvoboditvi je zopet naraslo zanimanje za kmetijstvo in čebelarstvo. S pomočjo Sovjetske zveze so pričeli z razmnoževanjem usurijskih čebel, ki so se v LRD Koreji zelo lepo obnesle. Zaradi zelo ugodnih podnebnih razmer so Korejci te čebele hitro razmnožili, tako da imajo danes dober milijon čebelnih družin te pasme. Razliko od domačih čebel imenujejo te čebele »kulturne čebele«. Vzreji teh čebel posvečajo veliko pozornost predvsem zaradi pomena pri opravešanju sadnega drevja in drugih kmetijskih kultur (sončnica, ajda, soja, bombažev, bob itd.). Odločilno vlogo pri izločanju nektarja v obmorskih krajih ima vlažno podnebje, tako da korejski čebelarji na teh področjih točijo večkrat na leto. »Kulturne družine« dajo tukaj po 200 in več kg pridelka na leto. Ministrstvo za kmetijstvo je izdalo posebno geografsko karto s točno označbo pašnih okolišev. Čebelarji prevažajo čebele na pašo poprečno do 60 km, zlasti v kraje, kjer so družine potrebne za opravešanje kultur, in višje ležeče kraje z bogato vegetacijo. Obilna pašna zahteva tudi večje panje. Ze Japonci so začeli uvajati LR panje s satniki 44×23 cm, a se niso najbolje obnesli, še vedno so bili premajhni. Kmetijska združenja čebelarijo danes v Dandantovih panjih na 24 satnikov $42,5 \times 30$ cm.

Če primerjamo vse napore, ki so bili potrebni in primerjamo rezultate, s krakim časom v katerem so bili doseženi, moramo priznati, da so opravili korejski čebelarji upoštevanja vredno, sistematično delo.

Včelarstvu 2/75 - prevod

D. L.

Po točenju pustimo med par dni popolnoma na miru, da se zračni mehurčki in in voščeni delci lahko prebijajo skozi med in se na površju zberejo v obliki pene. Pene previdno pobiramo z medu s ploščato strgulo iz plastične mase in takoj ostržemo v posebno posodo, da med pozneje pokladamo družinam.

Vsak naravni med prej ali slej skristalizira. Kristali se začenja nabirati na dnu in na obodu posode. Okrog teh kristalov se počasi nabirajo novi, vedno večji kristali, dokler ne postane ves med gostozrnata gmota, ki jo prav težko režemo ob uporabi. Da se temu izognemo, mešamo izkušeni čebelarji med tik pred kristalizacijo.

V ta namen izorno služi 1,20 cm dolga in nekako 3 cm debela palica iz bukovnega lesa, ki jo z obličem oskobljamo v trikotnik z ostrimi robovi. Kadar opazimo, da se na obodu začnejo zbirati kristali, potopimo palico v med in z ostrim robom postržemo kristale z oboda in jih zmešamo z medom s počasnim mešanjem proti sredini posode in zopet proti obodu. Vendar palice ne dvigujemo in pogrezamo med mešanjem, da ne spravimo zopet zraka v med. Ker je med prijetno tekoč, gre delo še z lahkoto od rok, dasi je delo samo precej naporno. To mešanje ponavljamo dva do tri dni, po trikrat do štirikrat dnevno. Palico odstranimo iz medu šele zadnji dan. Z vztrajnim mešanjem razbijamo že nastale debelejšje kristale na drobnejše, ki so sedaj raztreseni po vsem medu. Na ta način dosežemo, da skristalizira ves med v zelo drobne kristalčke, zaradi česar potem med lažje jemljemo iz posode in se da tudi prijetneje mazati na kruh.

Kadar se v tekočem medu pojavijo oblaki podobne maroge, je čas, da pretočimo med v kozarce za prodajo ali manjše posode, kjer ostane drobnozrnat preko vsega leta. Večja podjetja nabavljajo mešalnike na električni pogon, ki jih trgovina ponuja v raznih izvedbah. Vendar morajo pri mešanju paziti, da ne zadenejo ob kovinski obod, kar bi onesnažilo med s kovinskimi delci.

Povzel po Bienenvater 7/1975

J. M.

Raziskovalec **Leuenberger** je dognal, da je debelina luske vosa, ki jo izloči iz svoje voskovne žleze čebela 0,5 mm, njena poprečna teža pa 0,0008 g. Za 1 g čistega čebeljega voska je potrebno 1250 takih luske. Sovjetski znanstvenik **A. F. Gubin** je izmeril, da 100 cm² čiste površine belega satovja tehta 8,4 g. Naš račun za 100 cm² satja, ki tehta 8,4 g $\times$ 1250 znaša 12.500 izločkov voščeni čebeljih luske. Za 1 kg voska je torej potrebnih 1250.000 voščeni luske. Ker letno pridelamo okoli 300 g voska na panj torej v njem izločijo vse generacije čebel, ki se skozi sezono v njem izmenjajo okoli 375.000 luske voska. Znano pa je, če je dobra paša ali pa če čebele izdatno krmimo, da pridelamo lahko še mnogo več voska. Zlasti naravni roj je najboljši producent voska ob primerni paši in nagonu za svoj obstoj.

Stane Sajevec

VZREJA MATIC KRANJSKE PASME V ČSSR

Uspehi, katere je doseglo češkoslovaško čebelarstvo v vzreji kranjskih matic, so vzbudili med češkimi čebelarji živahen odziv. Da bi lahko zadostili vse interesente, je bilo potrebno zelo razširiti vzrejo matic. Vodilni sodelavci državnega čebelarskega posestva Tachov sodijo k tistim, ki so se naglo odzvali. Razširili so vzrejo in promet s kranjskimi maticami v Chodovi plani. Temu čebelarskemu posestvu pripadajo štiri vzrejne postaje. Na osnovi organizacijskih priprav so planirali, da bodo v letu 1975 vzredili deset tisoč matic kranjske pasme. Del teh matic bodo vzredili na vzrejni postaji Novy Mlýn, ki ima zelo ugodno lego in lepo okolico. Na tej vzrejni postaji delata mladoporočenca Pavel in Iva Valešová, ki sta se za čebelarstvo odločila že na srednji kmetijski šoli. Na posestvu oskrbuje 180 čebeljih družin in po planu bosta letos vzredila 1800 matic. V delavnici, ki je zelo smotno urejena, stoji tudi velik električni gnetilec, na katerem izdelujejo sladkorno testo za ostale vzrejalne centre. Kljub temu, da njuna vzrejna praksa še ni dolga, imata vse pogoje, da bodo vzrejene matice najboljše kvalitete.

(Včelarstvu 4/75 prevod D. L.)

Čebela zase ne obdrži, z oskrbnikom deli.

(Ljudski pregovor)

AMORFA

Z botaničnim imenom *Amorpha fruticosa* je grmovnica iz rodu metuljnic (Papilionaceae), njena pradomovina so južni predeli Severne amerike, v Evropo je bila prinesena pred približno 200 leti kot okrasna rastlina.

V srbohrvatskem jeziku jo imenujejo: bagremica, Kineski bagrem in tudi amorfa; v nemščini pa »Bastardindigo«.

Med čebelarstvo pašno rastlino jo prištevajo že podatki iz splošnih leksikonov, praktični čebelarji pa želimo o njej v tem pogledu zvedeti še kaj več.

Na vrhu poganjkov zrastejo ravni cvetni lati, ki zacvetijo v rdeče-vijoličasti barvi, ki jih čebele množično obletavajo zaradi nektarne in pelodne paše. Cveti nekako med junijem in avgustom in to okoli 3 do 4 tedne. Njeni številni cvetovi so plitki in lahko dostopni čebelam, bogati so predvsem s pelodom, ki je rdeče barve.

V nekaterih letih izloča tudi medičino svetle barve in prijetnega eteričnega vonja. Če v času njenega cvetenja čebele nimajo druge atraktivnejše in s tem tej rastlini konkurenčne paše, napolnijo s pelodom do 6 in celo 10 okvirov in to do take mere, da pri tem že ovirajo matico pri zaleganju — jo delno blokirajo. Do jeseni večino nabrajanega in uskladiščenega peloda izsatja porabijo za krmo zalege. Tako poroča Ž. Kastmiller (1965) iz sosednje Hrvatske.

Drevesni listi so podobni robinjivim — akacijevim, kar pove že tudi srbohrvatska soznačnica — bagremica. Amorfa je po svoji rasti izrazita grmovnica z lastnostjo, da močno bohoti iz koreninskih poganjkov in se z njihovo pomočjo delno tudi razrašča v svojo neposredno okolico. Ima bogat koreninski splet in z njim na gosto prepreda zemljišče, kjer raste. To njeno lastnost izkoriščajo za utrjevanje nasipov in z

uspehom jo uporabljajo za izboljševanje degradiranih gozdnih tal.

Raste celo na sušnih tleh pa tja do poplavnih tal v zmernem podnebju pasu — najraje v pasu vinske trte, hude zime z zmrzaljo prizadenejo nadzemne dele rastline, kar pa vedno popravijo nadomestki iz koreninskih poganjkov. Pri obnavljanju nadzemnega mladja celo zahteva, da ji več kot 3-letni les posekamo pri tleh, ker prav to bujno pomlajuje njeno nadzemno rast in s tem množi količino tistih poganjkov, ki v naslednjih dveh do treh letih nosijo najlepše cvetje.

Kot metuljnica amorfa veže v tleh dušik iz zraka s pomočjo koreninskih bakterij, s katerimi živi v simbiozi, s tem pa izboljšuje tla.

Koreninski poganjki že v prvem letu dosežejo skoraj normalno višino večletnih vej v grmu med 1 do 1,50 in največ tja do 2,50 m. Poleg tega, da jo v manjšem obsegu goje kot okrasno parkovno rastlino, so jo množično razmnožili po nasipih nekaterih železniških prog za njihovo utrjevanje.

Seme se nahaja v drobnih stročkih kavne barve, ki odpadejo šele naslednjo pomlad. Na velike razdalje ga prenašajo ptice in poplavne vode. Tako se je s področja železniškega nasipa ob progi Zagreb—Vinkovci samosevno razširila v posavske gozdove in celo na polja v okolico Slavonskega Broda do Jasenovca. Gozdarji jo imajo za gozdni plevel, ker baje zavira rast ostalega koristnega gozdnega drevja. Les — šibje amorfe je izjemno izdatno kurivo, ker vsebuje precej olja.

Če sklenemo misel o amorfi iz doslej napisanega, lahko rečemo, da je koristna za čebeljo pašo, kot rastlina za utrjevanje tal nasipov in poplavnih področij, razmnožujemo jo z delitvijo korenin, na katerih so koreninski iz-

rastki, in tudi s semenjem. Njena vloga pa je koristna tudi pri meliorativnih zboljšavah degradiranih gozdnih tal.

Po nekaj primerkov te rastline ima

na voljo vsako leto v Mariboru čebelar Srečko Pukl, Ribniško selo št. 36, in verjetno tudi okrasne drevesnice.

Stane Sajevec

ČEBELARSKO PAŠNE ZMOGLJIVOSTI SOVJETSKE ZVEZE

Sovjetska zveza ima 22,4 milijona kvadratnih km. Na tem prostranstvu premorejo preko 10 milijonov čebeljih družin različnih čebeljih pasem. Od tega rede sovhozi 21 %, kolhozi 26 % in 53 odstotkov čebeljih družin zasebni čebelarji. V SZ imajo preko 100 specializiranih čebelarstev, poleg tega se ukvarjajo s čebelarstvo proizvodnjo še pri okoli 30.000 kolhozih in sovhozih ter ostali kmetijski gozdni obrati. Za temi številkami tiče čebelarstva med 200 do 2.000 gospodarskimi panji čebel. Sto specializiranih čebelarskih gospodarstev pa razpolaga vsako od 4.000 do 20.000 čebeljih družin. Vse te čebelje družine rede pretežno v nakladnih panjih in to v Dadantovem in vedno bolj v Langstrothovem panjskem sistemu kljub izjemnim klimatskim razliknostim svoje razsežne dežele.

Čebelarstvo je v tesni zvezi z opraševanjem žužkocvetnih rastlin kmetijske proizvodnje, zato čebelje družine tudi mnogo prevažajo s paše na pašo.

Tabelarni pregled nekaterih pašnih virov čebelje paše SZ:

Rastlina	Površina v ha	Pašni potencial medu v kg/ha
Sončnice	4.800.000	30—50
Ajda	2.000.000	70—90
Gorčica	260.000	50—70
Bombaž	2.500.005	40—50
Deteljišča	10.000.000	6—90
Lipe in tudi mešani gozdovi	2.500.000	800—1.000
Resišča	200.000	več kot 100
Robinija (akacija)	800.000	150—250

povzel: Stane Sajevec

REPUBLIŠKA VETERINARSKA UPRAVA SPOROČA O STANJU ČEBELNIH KUŽNIH BOLEZNI V SLOVENIJI ZA ČAS OD 1. 7. DO 31. 7. 1975

KUGA ČEBELNE ZALEGE: V občinah Maribor v 1 čebelnjaku, N. mesto v 1, Radlje ob Dravi v 1, Sežana v 1, Sl. Bistrica v 1, Tolmin v 1.

NOSEMA: V občinah G. Radgona v 4 čebelnjakih, Trebnje v 3.

PRŠICAVOST: V občinah Grosuplje v 3 čebelnjakih, Kamnik v 7, Koper v 3, Lj.-Šiška v 2, Lj.-Vič v 1, Maribor v 1, Ormož v 1, Ravne na Kor. v 1, Sežana v 2, Škofja Loka v 3.

VABILO

Čebelarska družina »Peter Močnik« Maribor praznuje 30. obletnico svojega obstoja v nedeljo, dne 7. sept. 1975

ob 10. uri bo proslava na parceli bodočega čebelarskega doma v Mariboru ob Erjavčevi cesti (na Studencih v neposredni bližini avtobusne postaje Bela zastava — avtobus št. 4). Ob tej priliki bo predsednik SO Maribor Vitja Rode, dipl. ing. položil temeljni kamen čebelarskega doma.

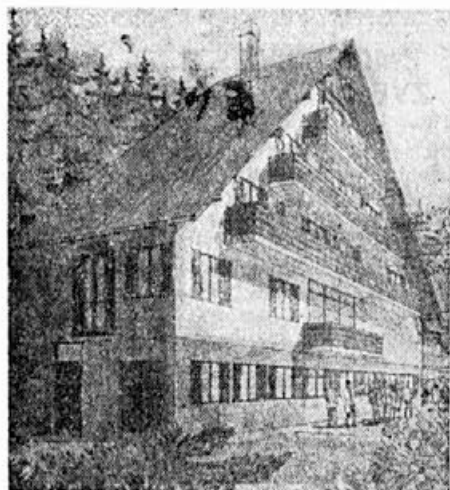
Ob 14.00 uri se bo slavje nadaljevalo z veselim delom na igrišču TVD Partizan Studenci v Sokolski ulici (avtobusna postaja zadruha — avtobus št. 4).

Za dobro kapljico, specialitete na žaru in druga presenečenja bo dobro poskrbljeno. Igral bo presenetljivo dober ansambel.

Vabimo vse čebelarje, družine in društva, da se tega praznovanja udeležijo.

V primeru slabega vremena, se praznovanju prestavi na naslednjo nedeljo z istim sporedom.

ČEBELARSKA DRUŽINA PETER MOČNIK

**V sklad za gradnjo ČIC
so nadalje prispevali:**

Jordan Damjanov iz Beograda	10 din
Alojz Štros iz Bohinja	10 din
Rudolf Prelec iz Ljubljane	20 din
Nikolaj Györfi iz M. Sobote	50 din
Anton Jelovčan iz Hotavelj (popravek SČ št. 4)	10 din
Tone Jelovčan iz Srednjih Brd (popravek SČ št. 4)	20 din
Polde Jelovčan iz Srednjih Brd (popravek SČ št. 4)	40 din

Vsem darovalcem se iskreno zahvaljujemo!

Uprava sklada ČIC

Ludvik Kosi,
ravnatelj gimnazije v pokoju
v lastni gozdni drevesnici medovitih
rastlin med bujno rastočimi enoletnimi
leptoticami

to je čebelar,
ki je v času 50 let neumornega dela
vzgojil

NAD MILIJON

medovitih, sadnih in gozdnih drevesc
ter grmovnic

Bolja ena čebela, kot cel roj muh. (Ljudski pregovor)

KRATKO POROČILO S ČETRTE REDNE SEJE UPRAVNEGA ODBORA ZČDS

Seja je bila v soboto, 19. 7. 1975, v prostorih Zveze z dnevnim redom:

1. Pregled in potrditev zapisnika in sklepov 3. redne seje UO ZČDS z dne 5. 4. 1975.
2. Poročilo o delu izvršnega odbora od zadnje seje UO.
3. Pregled in potrditev pravil čebelarških društev in predosnutke zakona o čebelarstvu.
4. Udeležba na svetovnem čebelarškem kongresu v Grenoblu.
5. Sprememba 12. člena pravilnika o založniški in informativni dejavnosti ZČDS.
6. Odlikovanja in pregled pravilnika o odlikovanjih.
7. Razno.

Po poročilu predsednika je IO ZČDS v obdobju med dvema sejama rešil večino sklepov, ki so bili sprejeti na prejšnji seji, ostali pa so še v reševanju.

Ad 2 Dne 14. 4. t.l. je bila v Beogradu seja SPOJ, kjer je bil postavljen program dela. Formalni so komisije in se dogovorili o nalogah, ki jih bo SPOJ prevzel. Komisije so naslednje: organizacijska, propagandna, strokovno-znanstvena in komisija za standardizacijo in medovite rastline. Dogovorjeno je bilo, da morajo republike določiti delegate za posamezne komisije. V naši republiki so bili predlagani naslednji delegati za posamezne komisije: organizacijska — tov. Rotar Jože, propagandna — tov. Švara Dušan, za strokovno znanstveno delo Mihelič prof. Janez ter ing. Šivic Franc za standardizacijo in medovito rastlinstvo, kjer bo sodeloval tudi ing. Klun. Odbor se je s tem predlogom strinjal.

Na podlagi sklepa občnega zbora je bila izvršena ocenitev doma na Brdu pri Lukovici, katero je izvedla komisija z uradnim cenilcem in tov. Rotarjem. Ocenjena vrednost je ca. 210 starih milijonov. Nameravana zamenjava s hišo v Polju še ni možna, ker zapuščinska razprava še teče.

Izdelava srednjeročnega plana. Ugotovili smo, da je potrebno izdelati srednjeročni program, da bi zajezili nazadovanje čebelarstva. Za izdelavo tega plana s katerim bomo v republiškem merilu dokazali dejansko stanje v čebelarstvu so nam potrebni točni podatki zaradi primerjav. Podatkov smo do danes prejeli še zelo malo.

Dne 30. 6. 1975 je bil v prostorih OZD Medex sestanek med republiškim sekretarjem za kmetijstvo in gozdarstvo tov. Milovanom Zidarjem. Sekretar je pohvalil uspehe Medexa, vendar je izjavil, da ne vidi zadostnega sodelovanja s čebelarstvo organizacijo, ki združuje proizvajalce surovin za katere je v prvi vrsti zainteresiran Medex. Predlagal je bolj konkretno sodelovanje. IO in predsedstvo se je angažiralo glede nabave sladkorja in apeliralo, na republiške organe, da se to čim prej ugodno reši. Na seji je IO sprejel sklep, da stroške UO nosijo posamezna društva.

Vsa poročila je odbor soglasno sprejel in se z njimi strinja. Glede sklepa občnega zbora v zvezi z domom na Lukovici so imeli nekateri delegati pripombe (tov. Hribar, dr. Bratina, tov. Belec in drugi). Po diskusiji je bil sprejet sklep na predlog tov. Šlander Joškota.

Sklep: Pošlje se dopis na vsa društva, ki naj se v določenem roku izjasnijo ali so za ali proti sklepu občnega zbora in sporočijo, koliko so pripravljena prispevati za nadaljno dograditev.

Ad. 3 Pregled in potrditev pravil čebelarških društev in predosnutka zakona o čebelarstvu. Posamezni tovariši so dali nekaj pripomb le tov. Novak je dal tudi nekaj pismenih pripomb na predosnutek zakona. V splošnem so delegati mnenja, da je osnutek dober.

Ad. 4 Sprejet je bil sklep, da se bosta uradno udeležila kongresa v Grenoblu v imenu ZČDS glavni in odgovorni urednik Slovenskega čebelarja.

Ad. 5 Predlog je bil sprejet.

Ad. 6 Odlikovani so bili tovariši: Z redom Antona Janše II. stopnje Batič Andrej — Ajdovščina, Franc Urbanija — Moravče, Bračun Janez — Krško, I. Mikec — Novo mesto, Janez Tavčar — Škofja Loka, Peter Porenta, Janez Pretnar, Tomaž Prevodnik, Slavko Inglič, Janez Starman, Florjan Gostiša, Jakob Likar, dr. Jože Močnik vsi iz Škofje Loke, ob 70. obletnici ustanovitve družine.

INFORMACIJA O AKCIJI ZA CENEJŠI SLADKOR

Slovensko čebelarstvo, ki je bilo že v preteklosti v dokaj težkem materialnem položaju, se je letos znašlo zaradi najnižjega čebeljega pridelka v zadnjih petdesetih letih v izredno težki situaciji.

Da bi omilili nastali položaj, je ZČDS pokrenila široko akcijo, s katero se je obrnila na republiški komite za cene s prošnjo, da nam preko Zvezne direkcije za rezerve omogoči nakup denaturiranega ali pa za ljudsko prehrano neprimerne sladkorja po nižjih cenah — brez družbenih obremenitev.

Dne 28. 7. 1975 so bile poslane vloge še na naslednje organe:

- Sekretariatu za gospodarstvo,
- Sekretariatu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano,
- Gospodarski zbornici SRS,
- Komiteju za tržišče in cene,
- Kmetijski sekciji republiške konference SZDL.

Prav tako je ZČDS že 10. 7. 1975 poslala pismo Savezu pčelarskih organizacij Jugoslavije s prošnjo, da intervenira pri zveznih organih glede tega vprašanja.

Dne 7. 8. 1975 smo od Republiškega komiteja za tržišče in cene dobili obvestilo, da so našo vlogo posredovali Zvezni direkciji za rezerve s priporočilom, da se ugodno reši.

O nadaljnjem poteku akcije vas bomo obvestili takoj, ko bo prišel odgovor pristojnih zveznih organov.

ZČDS

PRODAM

30—40 čebeljih družin z letošnjimi maticami in delno zimsko zalogo za ceno 700,00 (sedemsto) dinarjev za posamezen komplet tip »A« — mali Kirarjev panj. Pred obiskom je zaželeno predhodno obvestilo z dopisnico o času in kraju srečanja. STANKO ŠAUPERL, Dupleška cesta št. 313 (Dogoše) 62000 MARIBOR.

10 naseljenih AŽ panjev. Družine ter panji so v dobrem stanju. VRLOVŠEK JANEZ, Šutnja št. 30, 68312 PODBOČJE.

Zaradi starosti in bolezni prodam 15 AŽ panjev s čebelami na 9 okvirov. Panji so dobro ohranjeni za prevoz, čebele so zdrave. ZAMUDA FRANC, Drakšl 2, 62274 VELIKA NEDELJA.

9 naseljenih AŽ panjev, orodje, točilo, 6 AŽ panjev in dobro ohranjen čebelnjak za 25 panjev. ERJAVEC JOŽE, Plešivica 7, 61290 GROSUPLJE.

Čebelarska zadruga ZALEC, Kasaze 17, 63301 Petrovče, ima v prodaji kvalitetno izdelane AŽ panje, kakor tudi nakladne panje tipa Langstroth.

ČEBELARSKE UGOTOVITVE PRED OSEMDESETIMI LETI

Kako hitro lete čebele. Neki čebelar v Nemčiji, ki je imel tudi lepo število golobov, je stavil s sosedom, da čebele hitreje lete, ali vsaj enako hitro kakor golobi. Da bi se prepričali, so ujeli 12 golobov in 12 čebel (med njimi 4 trote). Čebele so potresli z moko in jih z golobi odnesli eno uro daleč od domačega krova. Ko so izpustili čebele in golobe hkrati, so jim hitro izginili izpred oči; mudilo se jim je domov, kot bi vedeli, da lete za stavo. Prvi je priletel en trot, in sicer 4 sekunde pred prvim golobom. Ko je priletel drugi golob, so bili že vsi troti doma, a ko je dospel zadnji golob, so bile tudi čebele že v svojih panjih.

Slovenski čebelar 1898/2, str. 13.

Muha (čebela) ne da kruha. (Ljudski pregovor)

IVAN DOVNIK

Dne 30. aprila 1975 je kruta usoda zopet posegla v vrste čebelarjev območja Slovenska Bistrice in neizprosna smrt iztrgala iz čebelarške družine Dovnik Ivana, člana nadzornega odbora in dolgoletnega člana čebelarške družine Slovenska Bistrica.

Ivan Dovnik se je rodil v vasi Zgoranja Bistrica 21. 12. 1907. Kot mlad fant se je izučil za mizarja in delal kot mizar po raznih krajih domovine. Čebelarstvo znanje si je pridobil pri svojem očetu in pri starejšem bratu. Kot mizar si je postavil lep čebelnjak in tudi panje AŽ, v katerih je čebelaril, si je sam izdeloval. Mlajšim čebelarjem-zacetnikom ni nikoli odrekel strokovne pomoči. Delal jim je tudi čebelnjake in popravil panje, ne da bi za delo iskal kakšno plačilo. Tudi za čebelarstvo družino Slovensko Bistrico je naredil lep čebelnjak.

Da je bil priljubljen se je videlo ob zadnjem slovesu, saj ga je na tej žalostni in poslednji poti spremljalo zelo veliko prijateljev. Tudi čebelarji smo se v velikem številu udeležili pogreba in predsednik družine je ob odprtem grobu izrekel zahvalo za vse, kar je storil za razvoj čebelarstva. Ohranili bomo v svojih srcih spomin na njega kot poštenjaka in dobrega tovariša-čebelarja.

Čebelarška družina
Slovenska Bistrica

FRAS LEOPOLD

Življenjska pot čebelarja Frasa Leopolda je bila trdno povezana z naravo, saj je poleg svoje redne zaposlitve skrbel še za svoje posestvo. Posebno čustveno navezan pa je bil na čebele. Življenje z naravo in delo s čebelami ga je tako prevzelo, da se je celo odločil postati poklicni čebelar in si polovico delovnega staža prislužil kot čebelar pri velečebelarju KIRARJU iz Malečnika. Vse bogate izkušnje čebelarja pa je široko-

grudno posredoval mlajšim čebelarjem s predanostjo in odkritosrčnostjo.

Zadnja leta po upokojitvi se je posvetil predvsem svojim čebelam. Pridno pa je tudi sedaj sodeloval s čebelarji, posebno še v krogu Čebelarške družine Maribor mesto, katere član in gospodar je bil. Kot gospodar je na svoj 68. rojstni dan, 13. novembra 1974, na seji UO družine zadnjikrat poročal o gospodarjenju z družinskimi čebelami.

Za svoje dolgoletno delo v čebelarstvu je prejel čebelarstvo odlikovanje Antona Janše III. stopnje in več priznanj. Bil je neutrujen sodelavec — čebelar vse do nedelje 23. marca 1975, ko se je v večernih urah njegovo srce za vedno umirilo.

Ob slovesu so mu bile povedane tudi naslednje besede:

Dragi Leopold — vse svoje življenje si bil skromen in iskren tovariš. Tudi krivice, katere si doživljal, si znal možato prenašati, ne da bi jih vračal. S teboj je naša družina zgubila vzglednega čebelarja, gospodarja, predvsem pa prijatelja. Kot takega se te bomo čebelarji s hvaležnostjo spominjali in po tvojih vzgledih nadaljevali delo.

ČEBELARSKA DRUŽINA
MARIBOR — MESTO

ANTON DEBELJAK

Zopet nam je kruta smrt iztrgala iz naše sredine dolgoletnega člana naše čebelarške družine ANTONA DEBELJAKA, rojenega 6. 5. 1897 na Bledu.

Kot kmečki sin se je izučil za strojnega ključavničarja in se zaposlil pri železnici in tam služboval vse do upokojitve. Da si je izbral poklic do katerega je imel veselje kažejo njegova življenjska spričevala.

Bil je čebelar od katerega si se imel kaj naučiti, bil je sadjar, kar so priznavali strokovnjaki s katerimi je sodeloval. Dokaz za vse to je njegov vrt in dom, ki si ga je izgradil v neposredni bližini železnice in postaje Bled-Jezero, njegov čebelnjak, ki stoji v njegovem vrtu, je znal vzgojiti tudi ljubezen do vsega tega pri svojem sinu Marjanu, kateri nadaljuje tradicijo svojega očeta.

Ze v začetku druge svetovne vojne je dobro vedel, kje je njegovo mesto in se je takoj vključil v OF in ostal zvest član ZB vse do svoje smrti in tako prispeval svoj delež za dobrobit naroda kateremu je pripadal.

Ze v svoji rani mladosti je pričel čebelariti in od 1925. leta je bil član čebelarstev in družin. Zato smo pripravljali malo presenečenje, ali na žalost si nas ti, dragi Tone, presenetil s svojim odhodom od koder ni povratka.

V zahvalo si prejel dragi Tone, zadnji pozdrav praporov ZB in čebelarstev. V imenu tvojih sodelavcev pa se je na grobu poslovil tov. predsednik.

Tvojim domačim pa izrekamo naše iskreno sožalje.

Čebelarska družina Bled

IVAN ZOKALJ

Zelo nas je presenetila vest, ko smo zvedeli, da je po dolgotrajni in težki bolezni prenehalo biti srce, našega draga dolgoletnega čebelarja, zvestega tovariša, ter častnega predsednika Čebelarskega društva Brežice, ZOKALJ Ivana iz Krške vasi. Na zadnjo

pot smo ga pospremili mnogi njegovi tovariši in čebelarji, ter se pri odprtem grobu od njega poslovili, dne 23. 6. 1975.

Pokojni Ivan Zokalj se je rodil 20. 3. 1905. Kot sin se je začel že v mladih letih ukvarjati z čebelarstvom. Ze leta 1930. je začel čebelariti z AZ panji. Do internacije leta 1941 je imel po 45 AZ panjev. Po vrnitvi leta 1945 je našel na svojem na pol uničenem domu samo še 2 panja z čebelnimi družinami. Začel je iskati svoje panje in lov za čebelami. Z intenzivnim delom je kmalu imel 20 družin. Leta 1950 je imel že 60 AZ panjev z čebelami. Ob svoji smrti je zapustil 90 družin. Bil je neumoren čebelar, vedno je imel čas za svoje voljenke, da jih je opazoval in ogledoval. Postavil si je zelo lep zidan čebelnjak za 63 AZ panjev. Zraven je postavil še dva pomožna čebelnjaka. Mnogi čebelarji smo hodili k njemu po strokovne nasvete in pomoč. V lanskem letu je izdelal posebni AZ panj na 10 satov, katerega je mislil letos dati na razstavo. Vendar mu je smrt to preprečila. Kot zaveden in delaven čebelar je bil Ivan soustanovitelj Čebelarskega društva Brežice in tudi njegov dolgoletni predsednik. Za nje-

gove zasluge pri razvoju čebelarstva ga je UO Čebelarskega društva izvolil za častnega predsednika, ter ga odlikoval z medaljo Antona Janše III. stopnje.

Dragi Ivan! Za Tvoje prizadevanje in delo v čebelarstvu, za Tvojo pomoč ki si bil pripravljen pomagati vsakemu in ob vsakem času, ti izrekamo pristrčno zahvalo, družini ob izgubi iskreno sožalje.

Naj ti bo lahka slovenska zemlja!

Sinu Marku pa želimo obilo sreče in uspeha pri nadaljnjem čebelarjenju.

Čebelarsko društvo Brežice

MASELJ FRANC

Dne 17. 3. 1975 smo ob žalostnih zvokih železniške godbe spremili na zadnji pot k počitku našega člana MASELJ Franca, ki je bil vse svoje življenje ljubitelj čebel.

Rojen je bil 10. 10. 1903 v Mošeniku t. j. ravno na meji med Čebelarskim društvom Litija in Zagorjem. Ze njegov oče je čebelaril v kranjičih, od katerega je dobil čebelarski navdih, ki ga je spremljal do konca njegovega življenja. V rani mladosti se je zaposlil pri železnici in 36 let službovanja preživel samo v prometu. Kot veliko železničarjev je vedno našel še prosti čas za priljubljene sivke, katere so bile od njega neločljive. Od čebel se je ločil edino leta 1944, ko je šel kot vedno zaveden Slovenec v partizane. Po osvoboditvi si je ponovno nabavil čebele. Leta 1958 je šel v pokoj, nakar je imel še več časa za svoje sivke. Čebelaril je v AZ panjih in vedno rad sodeloval v debatah, kjer se je govorilo o čebelah. S kolegi železničarji, ki jih je veliko čebelarjev, se je zelo dobro razumel.

Od čebel se je poslovil šele, ko ga je zavratna bolezen strgala iz naše sredine. Član CD Litija je bil od leta 1946 in vseskozi naročnik Slovenskega čebelarja.

Na njegovi zadnji poti smo ga pospremili čebelarji na čelu z našim praporjem.

Zato naj počiva v miru v rodni slovenski zemlji, čebele pa mu bodo vračale obiske na grobu, kakor jih je često obiskoval v čebelnjaku.

Čebelarsko društvo Litija pa izreka svojcem iskreno sožalje.

Čebelarsko društvo Litija